

DIALOGAS

2012 m. lapkričio 22 d.

ISSN 1392-1916

Nr. 43 (1015). Kaina 3,70 Lt

NEPRIKLAUSOMAS SAVAITRAŠTIS

Dvidešimt pirmieji leidybos metai

Zitos Šliogerienės nuotr.

Už tvoros žolė žalesnė, ar ne?

Austėja Landsbergienė – apie unikalią Švedijos švietimo sistemą.

POŽIŪRIS 3 p.

Vaidas Jauniškis: „Kartais naudinga kai ko neįgyvendinti...“

„DIALOGAS“ KLAUSIA 5 p.

Taip, esu vartotoja, – ir ką?

POŽIŪRIS 7 p.

J.Jacekas Komaras: „Aš – regionistas“

Apie socialinės Lenkijos mokyklą, tikėjimo ir nuomonių laisvę, istoriją, lietuvių ir lenkų mažumų švietimo problemas J.J.Komarą kalbina Aras Lukšas.

ATMINIMAS – NE VEŽIMAS 8 p.

Pirma „įžuvinkim“ tvenkinius, po to siūlykim meškeres

ISM Vadybos ir ekonomikos universiteto rektorius doc. dr. Nerijus Pačėsa komentuoja naujosios šalies valdžios išsakytus ketinimus vėl reformuoti aukštąjį mokslą.

AUKŠTASIS MOKSLAS 9 p.

Laukti išlaisvintojo ar išdrįsti būti mokytoju?

Po teiginių, kad pagerinti Lietuvos švietimo sistemą gali tik protingas ministras, pasirašytų dauguma šalies pedagogų. Įsitikinusių, jog švietimo pažanga – pačių mokytojų rankose, irgi yra nemažai. Tačiau laukimas, kas taps ministru ir kokią politiką vykdys, kursto kiekvieno pedagogo lūkesčių židinį.

Ministras – mokytojų advokatas?

Dauguma šalies mokytojų puoselėja viltį, kad jei ne visas, tai bent daugumą ugdymo problemų gali išspręsti tik geras ir protingas ministras. Jis mokyklose galės įvesti tvarką, apsaugoti mokytojus nuo priespaudos, nedarbo, anksčiau išleisti juos į pensiją ar suteikti kitokių socialinių garantijų. Kitaip tariant, užmiršęs rinkėjams duotus pažadus,

padėjęs į stalčių savo partijos programą bei susitarimus su valdančiosios koalicijos partneriais, naujai paskirtas ministras, daugelio pedagogų manymu, turėtų tapti mokytojų valios vykdytoju ar bent jų advokatu.

Tokias mokytojų nuostatas, kreipdamasis į Švietimo ir mokslo ministerijos (ŠMM) vadovą, vienas šalies mokytojų atstovaujantis profesinės sąjungos veikėjas yra išdėstęs taip: „Lietuvos istorijoje nėra asmenybės, nusipelnusios išvaduotojo vardo. Tokios,

kaip Rusijos imperatorius Aleksandras II, kuris XIX a. viduryje išlaisvino valstiečius iš baudžiavos. Linkiu ministrui imtis veiksmų, kad jo kadenciją Lietuvos mokytojai prisimintų kaip išsilaisvinimo iš baimės, nepasitikėjimo ir beprasmiškų suvaržymų laikotarpį. Kad po keliasdešimties metų mūsų kolegų didžiutęsi, jog yra mokytojai, ir XXI a. pradžioje šalies švietimui vadovavusių ministrą pagarbiai vadintų savo išvaduotoju.“

Nukelta į 4 p. ▶

LŠDPS: vienysis ar skils toliau?

Mokytojai, kurių interesams atstovauja Lietuvos švietimo darbuotojų profesinė sąjunga (LŠDPS), skausmingai tebesprendžia vadovavimo šiai organizacijai problemą.

Pakvietė vienytis

Ilgamečiam LŠDPS vadovui Aleksui Bružui oponuojantys švietimo darbuotojų atstovai telkia gretas – spalio 30 d. Kaune ir lapkričio 15 d. Vilniuje buvo susirinkę oficialiai sąjungos pozicijai ne-

pritariantys susivienijimų pirmininkai ir centrų atstovai.

Neformalus susitikimas Kaune buvo surengtas savo veiklą LŠDPS suspendavusio Žemaitijos regiono profesinių sąjungų susivienijimo (ŽRPSS), kuriam vadovauja Eugenijus Jesinas, iniciatyva. Pažymėti-

na, kad A.Bružą palaikanti LŠDPS koordinavimo taryba (KT) yra priėmusi sprendimus dėl E.Jesino pašalinimo iš pirmininko pavaduotojo ir prezidiumo nario pareigų bei dėl kelių ŽRPSS atstovų koordinavimo taryboje teisių suspendavimo.

Nukelta į 7 p. ▶

Švietimo ir mokslo ministre bus siūloma V.Baltraitienė

Antradienį (11 20) vykusioje naujienų portalo *Delfi.lt* interneto konferencijoje Darbo partijos pirmininkas V.Uspaskichas pranešė, kad į švietimo ir mokslo ministres bus siūloma buvusi Seimo vicepirmininkė V.Baltraitienė.

Viceministru taps J.Narkevičius?

Lietuvos lenkų rinkimų akcijos (LLRA) lyderis V.Tomaševskis Lenkijos naujienų agentūrai PAP pranešė, kad jo vadovaujama partija, be jau gautos energetikos ministro kėdės, išsiderėjo Seimo vicepirmininko postą ir keturis viceministrų portfelius.

LLRA atstovai, anot jo, dirbs viceministrais keturiose – Žemės ūkio, Švietimo ir mokslo, Susisiekimo bei Kultūros – ministerijose.

Tuo po rinkimų LLRA, „Dialogo“ paklausta, ką deleguotų į švietimo ir mokslo ministro postą, jei jis būtų patikėtas šiai partijai, atsakė („D.“, Nr. 40) – J.Narkevičių.

Taigi tikėtina, kad J.Narkevičius taps švietimo ir mokslo viceministru.

Elenos Tervidytytės nuotr.

Kokį turtą nurašo darbą baigianti Vyriausybė?

Vakar (11 21) įvykusiame Vyriausybės posėdyje keturis klausimus pristatė švietimo ir mokslo ministras G.Steponavičius.

Du iš jų – dėl nekilnojamojo daikto nurašymo Vilniaus rajono savivaldybėje, Pagirių seniūnijoje, Baltosios Vokės kaime ir Alytuje, Putinų g. 40. Vienas – dėl valstybės turto investavimo ir perdavimo pagal patikėjimo sutartį ir dar vienas – „Dėl Lietuvos mokslo premijų“ pakeitimo.

Apie kokio turto nurašymą ir kokio turto perdavimą kalbama, Vyriausybės tinklalapyje informacijos nėra.

Studentai jau pasiskolino 30 mln. litų

Nuo spalio vidurio iki praėjusio ketvirtadienio (11 15) 5 tūkst. 880 studentų su bankais pasirašė sutartis dėl 30 mln. litų valstybės remiamų paskolų.

Iš viso rudens semestrą prašymus gauti paskolas pateikė 7 tūkst. 587 studentai, jų paskoloms prašyta suma siekė 39 mln. 107 tūkst. litų. Apie 6 proc. paraiškų nebuvo patenkinta, nes jų prašantys studentai nevykdė įsipareigojimo laiku mokėti įmokas pagal anksčiau sudarytas paskolų sutartis, buvo akademiniuose atostogose, atsisakė paskolos arba neturėjo teisės gauti atitinkamos rūšies paskolos.

Valstybės remiamos paskolos teikiamos visose pakopose studijuojantiems ar laipsnio nesuteikiančias studijų programas pasirinkusiems asmenims, nepriklausomai nuo studijų formos. Studentai valstybės remiamas paskolas gali gauti studijų kainai sumokėti, gyvenimo išlaidoms ir dalinėms studijoms pagal tarptautines (tarpžinybines) sutartis.

APKLAUSA

Sistemą pagerintų protingas ministras

Praėjusios savaitės apklausos (www.dialogas.com) klausimas, kas pagerintų Lietuvos švietimo sistemą, turėjo „pamušalą“. Paprastai sakant, norėta sužinoti, kiek internetautų mano, kad švietimo procesus lemia ne mokyklose dirbantys pedagogai, o ministras. Rezultatas toks – taip mano dauguma.

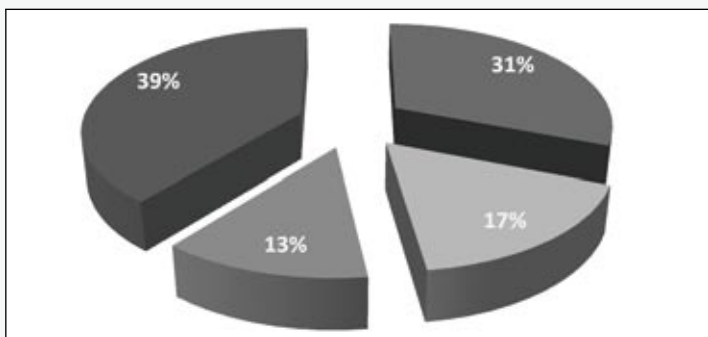
39 proc. balsavusiųjų įsitikinę, kad Lietuvos švietimo sistemą pagerintų protingas ministras;

31 proc. – kad geresnis finansavimas;

17 proc. – daugiau galimybių svarbius sprendimus daryti pačiose mokyklose;

13 proc. – mokyklų vadovų ir pedagogų kvalifikacijos tobulinimas.

Šiame numeryje pristatome gimnazijos direktoriaus R.Griciaus požiūrį (1, 4 p.). Šis mokyklos vadovas – priešingai nei balsavusiųjų dauguma – įsitikinęs, jog lemiamus sprendimus daro mokytojai.

Didžiausios reformos – ir švietimo srityje

Antradienį (11 20) Prezidentė D.Grybauskaitė pateikė Seimui A.Butkevičiaus kandidatūrą į Ministrus Pirmininkus. Savo pasisakymu Seime kandidatas A.Butkevičius pasiuntė visiems žinią: jokių revoliucijų nebus. Artimiausi būsimo Vyriausybės darbai – visų ministerijų auditas ir 2013 m. biudžeto peržiūrėjimas.

Atsakydamas parlamentarams dėl numatomų reformų, A.Butkevičius žadėjo, kad didelės reformos laukia sveikatos apsaugos ir švietimo sistemose. A.Butkevičius taip pat kritikavo mažų mokyklų uždarymą valstybės pasienyje.

Siūlo įvertinti finansavimo mažinimo pasekmes

Lietuvos švietimo profesinė sąjunga (LŠPS) pranešė pritaranti Lietuvos savivaldybių asociacijos (LSA) Vyriausybei adresuotam prašymui „2012 m. skirtų ir nepanaudotų savivaldybėms mokinio krepšelio lėšų nemažinti 22,096 mln. ir numatyti galimybę šias lėšas, įvykdžius ugdymo planą, ketvirtame ketvirtyje naudoti kitoms švietimo reikmėms finansuoti, pirmiausia – įsiskolinimams dengti“.

LŠPS, be kita ko, pažymi, kad pedagoginių darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos apraše mokytojų ir auklėtojų padėjėjams tarnybinio atlyginimo koeficientas buvo padidintas, bet papildomo finansavimo tam neskirta, todėl tam reikia panaudoti minėtas mokinio krepšelio lėšas.

Kartu LŠPS atkreipia Vyriausybės dėmesį į jau dabar esantį 7,162 mln. Lt švietimo biudžeto trūkumą, kuris susidarė dėl prie-

volės išmokėti išeitines kompensacijas pedagogams, atleistiems iš darbo vykdant savivaldybių mokyklų tinklo pertvarką.

LŠPS primygtinai prašo Vyriausybės, tobulinant 2013 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektą, įvertinti galimas neigiamas švietimo sistemos finansavimo mažinimo pasekmes ugdymo proceso kokybei bei švietimo darbuotojų darbo sąlygoms.

Patvirtinti 2013 m. egzaminų tvarkaraščiai

Praėjusį pirmadienį (11 19) švietimo ir mokslo ministras patvirtino 2013 m. kalbų įskaitų, brandos egzaminų ir pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo tvarkaraščius. Jie parengti apibendrinus gautus pasiūlymus, aptarus projektus su socialiniais partneriais, įvertinus kandidatų darbų srautus, vertinimo organizavimo ir technines galimybes. Kaip ir kasmet, numatytos dvi brandos egzaminų sesijos.

Valstybinių egzaminų pagrindinė sesija anglų kalbos brandos egzaminu prasidės gegužės 25 d. ir informacinių technologijų egzaminu baigsis birželio 19 d. Lietuvių kalbos ir literatūros egzaminas vyks birželio 3, matematikos – birželio 5 d.

Pakartotinė sesija vyks nuo birželio 20 iki liepos 5 d.

Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimas baigsis birželio 13 d.

Kai kuriuos abiturientus vertins atlaidžiau

Praėjusį ketvirtadienį (11 15) Nacionalinio egzaminų centro (NEC) direktorius patvirtino 2013 m. lietuvių kalbos ir literatūros egzaminų, kurį mokyklų lietuvių ir tautinių mažumų mokomąja kalba abiturientai laikys pagal bendrą programą, užduočių vertinimo instrukcijas.

Lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio bei mokyklinio brandos egzaminų vertinimo normų projektai rudens pradžioje buvo paskelbti viešai, jiems buvo galima teikti pasiūlymus. Po to jos buvo patvirtintos Švietimo ir mokslo ministerijoje suburto komiteto, kuriame dalyvavo lenkų, rusų ir baltarusių atstovai. Pasak švietimo ir mokslo viceministro V.Bacio, visų trijų tautinių mažumų atstovai vertinimo normų projektui pritarė.

NEC direktoriaus įsakymu patvirtinta instrukcija numato gerokai atlaidesnį tautinių mažumų mokyklų abiturientų darbų vertinimą. Pavyzdžiui, tautinių mažumų mokyklų abiturientai, padarę dvigubai daugiau gramatikos, leksikos ir rašybos klaidų nei lietuvių kalba mokyklas baigę abiturientai, galės pretenduoti į tokį patį įvertinimą.

Aukštajam mokslui rašytų septynetą

Studentai Lietuvos sugebėjimą pasirūpinti šalies akademinio jaunimo gerove pagal dešimtbalę sistemą įvertino 6,8 balo. Tokie rezultatai paaiškėjo Lietuvos studentų sąjungai (LSS) atlikus apklausą internetu.

Apklausoje studentai buvo kviečiami pažymiais įvertinti sąlygas studijuoti Lietuvoje. Maždaug penktadalis studentų (22 proc.) jas įvertintų septyniais balais iš dešimties. Neigiamų balų šalis sulauktų iš 24 proc. apklaustųjų, o mažiausio – vieno – vos iš 2,6 proc. studentų. Tačiau jaunimas nelinkęs žarstyti ir puikiais įvertinimais – aukščiausią balą valstybei parašytų vos 0,6 proc. studentų, o gerą (8–9 balai) – 16 proc.

Studijų programų įvairovei šimtabalėje sistemoje apklausos dalyviai skyrė apie 60 taškų. Daugiau nei 40 taškų surinko studentų atstovybių darbas. Kiti galimi privalumai neperkopė teigiamo įvertinimo slenkščio.

„Šiandieninė situacija rodo, kad studentai įvertina teigiamus pokyčius, tačiau tebėra daugybė neišgirstų ir neišspręstų problemų, trukdančių užtikrinti kokybišką ir patrauklią studijas Lietuvoje, – teigia LSS prezidentas D.Dikšaitis. – Mūsų užduotis – tęsti pradėtą darbą ir užtikrinti, kad apie jas būtų išgirsta.“

Lapkričio mėnesį atliktoje apklausoje dalyvavo 700 studentų.

Tobulinosi lituanistinių mokyklų pedagogai

Praėjusį sekmadienį (11 18) Lietuvos ambasadoje Londone jau septintus metus iš eilės vyko lituanistinio švietimo įstaigų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo seminaras.

Jame beveik 100 pedagogų iš įvairių ikimokyklinio ugdymo įstaigų, mokyklų ir būrelių dalinosi patirtimi su kolegomis, klausėsi ir diskutavo su Lietuvos ir Jungtinės Karalystės dėstytojais.

Lietuvos ir užsienio universitetų lektoriai seminaro metu skaitė pranešimus apie veiksmingesnį pedagogų kvalifikacijos tobulinimą, lituanistinio švietimo tikslų kaitą, daugiakultūrę aplinką, dvikalbystę ir mokytojų kūrybingumą, vyko susitikimai su patyrusiais šios srities praktikais bei menininkais.

Lietuvos ambasados duomenimis, šiuo metu šalyje veikia daugiau nei 30 neformaliojo lituanistinio švietimo įstaigų, kuriose mokosi apie tūkstantį vaikų. Siekama išsaugoti ir puoselėti lietuvišką vaikų ir jaunimo tapatybę, puoselėti jų gimtąją kalbą ir kultūrą, ambasada skatina pedagogų bendradarbiavimą, siekia stiprinti lituanistinio švietimo įstaigų veiklą.

Už tvoros žolė žalesnė, ar ne?

Dr. Austėja LANDSBERGIENĖ

Prieš keletą savaitių lankiausi Švedijoje – ten vyko ES organizuoti švietimo vadybos mokymai. Be to, kad savaitę glaudėme Švedijos švietimo sistemos ypatumus, susipažinau su dalyviais iš kitų 14 valstybių. Pati mokiausi švediškoje mokykloje, darbo praktiką vieną vasarą atlikau švediškame darželyje, o šįkart turėjau galimybę į šias ugdymo įstaigas pažvelgti jau vadovo akimis – tai buvo įdomus potyris.

Privačios mokyklos: finansavimas ir minimali kontrolė

Švedijos švietimo sistema yra unikali: ji turbūt yra labiausiai decentralizuota ir mažiausiai reguliuojama, ir ši reforma įvyko dar 1994 metais. Kita vertus, visi mokymų dalyviai – austrė, prancūzas, graikė, portugalas, vokiečių, ispanė, anglė, lenkė, bulgarė – ir net mokyklos direktorė iš kaimyninės Norvegijos sutarėme – Švedijos švietimo vadybos, kaip ir visos švietimo sistemos, unikalumą lėmė šios šalies kultūra, todėl tiesiog imti ir perkelti šią sistemą nebūtų įmanoma.

Regione, kuriame lankėmės (Jarfa-la, 15 min. metro iki Stokholmo centro),

50 proc. moksleivių lanko privačias mokyklas. Bet – skirtingai nei bet kur kitur pasaulyje – Švedijoje privačios mokyklos yra... nemokamos! Jas finansuoja valstybė lygiai taip pat kaip ir valstybines, tačiau to, kur jos deda savo finansus, valstybė nekontroliuoja. Taip, supratote teisingai – visiškai nekontroliuoja. Svarbiausia – laikytis įstatymų, o visa kita – vadovo valia. Valstybė kontroliuoja tik rezultatą – kaip vaikai mokosi. Jeigu rezultatai geri, vadinasi, viskas gerai. Jeigu rezultatai blogi, mokyklą reikia uždaryti.

Todėl toks fenomenas kaip *Kunskapskola* – nemokamos privačios mokyklos, kurių pelnas toks išpuodingas, kad apie jas rašo ne vienas *The Economist* numeris, – ir buvo įmanomas Švedijoje. Ar ten vaikams blogai? Tikrai ne: jos – vienos geriausių mokyklų, o jose besimokančių moksleivių rezultatai dažnai geresni nei valstybinių mokyklų. Kaip pabrėžė patys švedai, privataus ir valstybinio sektoriaus konkurencija (Švedijoje, kaip ir Lietuvoje, mokyklos finansuojamos krepšelių principu) ypač jaučiama 9–12 klasėse: šioje pakopoje tikrai reikia pasistengti, kad mokiniai pasirinktų būtent tą, o ne kitą mokyklą (tokių dalykų kaip „pagal rajoną“ Švedijoje nėra).

Stebino ir tai, kad nei darželyje, nei mokykloje nėra reguliuojama, kiek vaikų turi tekti vienam pedagogui. Higienos reikalavimų irgi nėra. Tėra žemutinė riba, o toliau visi pasitelkia sveiką protą (juk nei tėvai ves, nei pedagogai dirbs

ten, kur sąlygos baisios ir nesaugu). Kai ateina krepšeliai, vadovas gali pinigų leisti bet kam. Žodžiu, yra tik rekomendacijos, bet tu gali daryti viską priešingai. Esmė – rezultatai.

Renkiesi mokytį? Ieškok turtingo sutuoktinio!

Švedai, kai susipažinome arčiau ir pradėjome kalbėtis apie mokytojų atlyginimus, papasakojo, esą pas juos juokaujama: jeigu jau apsisprendei dirbti mokytoju, svarbiausia užduotis – rasti gerai uždirbantį sutuoktinį.

Kad būtų sąžininga (nes niekam ne paslaptis, jog Švedijos ir Lietuvos biudžetai skiriasi), atlyginimus matuoju taip: kiek procentų vidutinio šalies atlyginimo sudaro vidutinis pedagogo atlyginimas. Ir štai: Lietuvoje vidutinis pedagogo atlyginimas sudaro 121 proc. vidutinio šalies atlyginimo, o Švedijoje – 94 proc. Pabrėžiu, kad čia kalbu ne apie gyvenimo kokybę (kalbant apie ją straipsnis būtų kitoks), o apie vienos profesijos atlyginimą kitų profesijų atžvilgiu. Akivaizdu, kad Švedijos pedagogų atlyginimai nėra stebuklas.

Atlyginimas – individualus, pagal rezultatus

Bene išpuodingiausias dalykas Švedijoje – individualūs atlyginimai, paremti ne stažu ir ne kvalifikaciniais laipsniais, o rezultatais. Švedai didžiuojasi, kad štai tokia, atrodo, liberali JAV valstija kaip Kalifornija (JAV švietimas decentralizuotas, todėl kiekviena valstija turi savo tvarką) atmetė siūlymą vertinti pedagogus pagal konkrečius kriterijus, o štai Švedijoje pedagogai vertinami būtent taip. Kodėl Kalifornijoje to buvo atsisakyta? Todėl, kad ten labai stipri pedagogų profesinė sąjunga, kuriai daug parankiau, kad pedagogams būtų mokama už stažą ir už surinktus popierėlius, o ne už rezultatus. O švedai nusprendė, kad atlyginimą reikia mokėti už darbą, motyvaciją ir pastangas.

Nežinau kaip jums, bet man tokia sistema patinka: esu mačiusi pedagogų ekspertų, kurie jau visiškai nebeturi motyvacijos, dirba „pagal vadovėlį“, ir tiek. Lygiai taip pat esu mačiusi tik ką universitetą baigusią jaunų pedagogų, kurių motyvacija yra

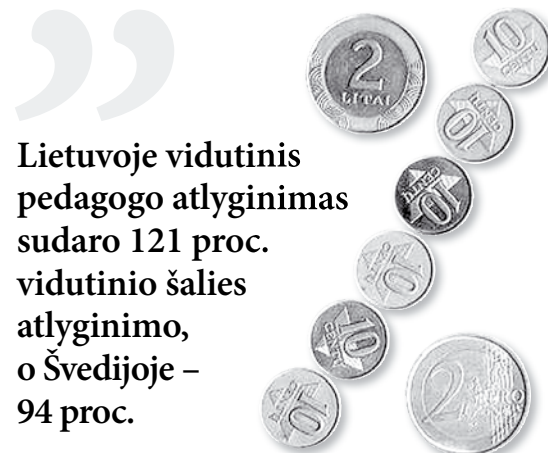
didžiulė, jie dirba kūrybiškai, o jų rezultatai – stulbinantys. Suprantu, kad geram pedagogui atlyginimas su patirtimi turi augti, bet tai neturi būti pagrindinis kriterijus.

Beje, jaučiu pareigą atkreipti dėmesį, kad Švedijos mokytojų atlyginimas nepriklauso nuo moksleivių rezultatų (juk mokykla gali būti tokioje vietovėje, kur pusė vaikų – emigrantai, tad natūralu, kad jų švedų kalbos rezultatai bus prasti). Jis priklauso nuo pedagogo darbo rezultatų: kokia jo klasė, ar laimingi vaikai, ar patenkinti tėvai, ar pedagogas tobulėja, ar įgyja naujų kompetencijų, ar gerai sutaria su kolegomis, ar yra savo ugdymo įstaigos ambasadorius ir pan.

Man ypač patinka paskutinis punktas – lojalumas savo ugdymo įstaigai. Ar esate lojalūs savo ugdymo įstaigai? Ar dedate pastangas, kad jai būtų kuo geriau? Ar stengiatės burti bendruomenę? Žodžiu, peržiūrėjus visus kriterijus, suprantu, kad į pedagogo darbą Švedijoje žiūrima ne kaip į darbą, o kaip į gyvenimo būdą.

Geriems mokytojams – sąlygos puikios

Paskutinį vizito vakarą susėdę aptarti to, ką pamatėme ir sužinojome, nusprendėme, kad Švedijoje dirbti motyvuotiems ir savo darbą mylintiems žmonėms yra puikios sąlygos. Tiesa, Švedijos atstovai juokėsi, kad jų šalies pedagogai nemažai skun-

Lietuvoje vidutinis pedagogo atlyginimas sudaro 121 proc. vidutinio šalies atlyginimo, o Švedijoje – 94 proc.

džiasi, todėl jiems reikėtų važiuoti, pavyzdžiui, į Prancūziją, kur – kaip sužinojau – viskas yra be galo reguliuojama, ir tai, anot su mumis kartu Švedijoje viešėjusio vienos privačios prestižinės Prancūzijos mokyklos direktoriaus, siaubingai demotyvuoja savo darbą mylinčius pedagogus ir vadovus.

Na, už tvoros žolė visada atrodo žalesnė, ar ne?

Diktanto meistrai, arba Kam reikia mokyklų?

Vilniaus m. Švietimo skyriaus organizuoto „Diktanto meistro“ konkurso baigiamajame etape dalyvavo 62 antrų, 59 trečių ir 56 ketvirtų klasių pradinukai. Geriausiai savo mokykloje diktantą parašė vaikai „Diktanto meistro“ vardo siekė rašydami savo gimtąją – lietuvių, rusų arba lenkų – kalbą. Iš 62 antraklasių nė karto nesuklydo 10 vaikų. Klaidų rekordas – 17. Iš 59 trečių diktantą be klaidų parašė du pradinukai. Vienos trečiokės darbe rastos 22 klaidos. Iš 56 ketvirtaklasių diktanto meistrų vardus pelnė keturi nė karto nesuklydę mokiniai. Vienos mokyklos atstovė diktante padarė 21 klaidą.

Naujienų portalo *Delfi.lt* kalbinti tėvai teigė esantys sutrikę, nes konkurse varžėsi po vieną mokykloje geriausiai diktantą parašiusį vaiką. „Tai kiek klaidų padaro silpniausi?“ – klausia portalo žurnalistė.

Ne itin nudžiugino informacija apie tokį Lietuvos moksleivių raštingumo lygį ir Prezidentės vyriausiąją patarėją Virginiją Būdienę. Reaguodama į minėto portalo publikaciją „Raštingiausi Vilniaus vaikai diktante paliko net po 22 klaidas“, prezidentūros atstovė konstatavo, jog naujoji

Švietimo ir mokslo ministerijos vadovybė visų pirma turėtų susirūpinti minimaliuoju mokinių raštingumu.

Didžiausią nerimą Prezidentės patarėjai, pasak *Delfi.lt*, kelia aukštesniųjų klasių mokinių raštingumas. Prastą jo lygį atskleidė abiturientų bandomojo lietuvių kalbos brandos egzamino duomenys – padaryta gausybė rašybos ir skyrybos klaidų.

Ragindama šia problema rimtai susirūpinti, V.Būdienė pataria inicijuoti mokykloje lietuvių kalbos raštingumo programas įvairioms amžiaus grupėms; išsiaiškinti, ar tiksliai panaudojama programai „Lietuvių kalba informacinėje visuomenėje“ ES skirta 30 mln. litų parama; nukreipti lėšas elektroninio turinio lituanizavimui ir lokalizavimui, organizuoti visuotinius diktantus, pvz., po 4, 7 ir 10 klases.

„Ko jau ko, o gerai skaityti ir rašyti privalome savo vaikus išmokyti. Kam tada mokyklos, jei net to nebegeba?“ – retoriškai klausė Prezidentės vyriausioji patarėja, išsakydama savo nuomonę naujienų portalui.

„Dialogo“ inf.

Zitos Šiogerienės nuotr.

Laukti išlaisvintojo ar išdrįsti būti mokytoju?

► Atkelta iš 1 p.

Apeliuojame į protą ir gerumą

Nerealius Lietuvos visuomenės lūkesčius, kad valdžia gali išspręsti jos problemas, saviugdos judėjimo pradininku Lietuvoje prisistatantis Aurimas Guoga sieja su visai Rytų Europai, jo nuomone, būdinga apeliavimo į pono išmintį ir gerumą kultūra. Pasak A.Guogos, tuo metu, kai miestietiškoje Vakarų Europoje skynėsi kelią žmogaus savarankiškumo idėjos, formavosi požiūris, kad visuomenei yra geriau, kai patys piliečiai be uolaus valdžios kišimosi kuria savo gerovę, žemdirbiškoje, didikų valdomoje Rytų Europoje vyravo kitas mentalitetas. Pagrindiniu valstiečių įtakos bajorams įrankiu buvo maldavimai ir bandymai, apeliuojant į pono išmintį ir geraširdiškumą, sukelti jo gailęstį. Sumanus baudžiauninkas buvo tas, kas sugebėdavo laviruoti nesukeldamas pono rūstybės ar išmelsdavo kuo daugiau jo malonių. Taip jis apgindavo savo varganą ūkėlį ir šeimą nuo bėdų ir susikurdavo labai jau santykinę gerovę.

A.Guoga tikina, kad tokio kultūrinio paveldo mūsų visuomenė dar neįsisąmonino. Dėl to ji dažnai atsisako atlikti savo pareigas valstybei, vykdyti politikų veiklos priežiūrą, prisidėti prie bendrų problemų sprendimo. Todėl, pasak A.Guogos, valstybę užurpuoja nauji ponai. O santykius su jais nustatyti bandome kaip tas sumanus baudžiauninkas.

Kokį turiu, su tokiu ir ariu

„Lūkesčių, susijusių su naujo ministro atėjimu, turiu ir aš, – „Dialogui“ pripažįsta Mažeikių r. Viešųjų gimnazijos direktorius Rimantas Gricius. – Turėjau jų ir prieš ketvertą metų, kai į valdžią atėję konservatoriai ir liberalai žadėjo daug mokyklos savarankiškumui palankių reformų. Tik daugelis tų pažadų pažadais ir paliko.“

R.Gricius tikina, jog kas taps švietimo ir mokslo ministru ir kokią politiką

R.Gricius:

„Jei teisinė bazė leistų naudoti daugiau vadybos instrumentų, padėtis mokyklose keistųsi greičiau.“

vykdys, jam yra svarbu todėl, kad daugelio darbų, kuriuos mokyklose padaryti yra būtina, jokie teisės aktai neregamentuoja. Kadangi mokyklose leidžiama daryti tik tai, kas numatyta, imtis lokalių reformų yra labai rizikinga – direktoriui bus pasa-

kyta, kad jis nežino įstatymų, ir bus pasiūlyta paieškoti mažiau atsakingo darbo.

R.Gricius tikina, kad uždaviniais, kuriuos turi spręsti šiuolaikinė mokykla, reikalingi ir modernūs vadybos instrumentai, kuriuos įteisinti gali tik valdžia. Dabartinei padėčiai nusakyti direktorius pasinaudojo vieno vyskupo žodžiais, pasakytais davatkėlėms, atėjusioms skūstis dėl neveiklaus klebono: „Kokį arkliuką turiu, su tokiu ir ariame.“

„Jei teisinė bazė leistų naudoti daugiau vadybos instrumentų, padėtis mokyklose keistųsi greičiau“, – teigia R.Gricius.

Lemiamus sprendimus daro mokytojai

„Į klasės susitikimą po 20 metų susirinkę mano bendraklasiai gėrėjosi renovuota gimnazija, multimedijų projektoriais kone ant kiekvienos klasės lubų, milijoninėmis investicijomis į mokyklos stadioną ir tvirtino, jog tai dideli pasiekimai, – „Dialogui“ sako Viešniūose vidurinę mokyklą baigęs ir jau 17 metų miestelio gimnazijai vadovaujantis direktorius. – Tačiau, vertinant esmę, tokie pokyčiai yra maži.“ Pasak direktoriaus, per du nepriklausomybės dešimtmečius mokyklose neliko karinio parengimo, atsirado dorinis ugdymas. Tiesa, vieną reformą – mokyti vaikus ne tik vokiečių ir rusų, bet ir anglų kalbos – viešniškiškai sumanė ir įvykdė patys.

„1995 m. stigo anglų kalbos mokytojų, vadovėlių, buvo daug kitokių kliūčių, – prisimena R.Gricius. – Tačiau visa tai praeityje – dabar mes mokome trijų kalbų, ir tai yra vienas rimčiausių mūsų pačių inicijuotų bei atliktų darbų, kuriuos aš vadinau tikrais pokyčiais.“

Tikru pokyčiu direktorius laiko ir pasiūlytus mokyklos mokinių ir mokytojų santykius. „Tačiau tai ne ministrų nuopelnas – lemiamus sprendimus darė patys mokytojai“, – „Dialogą“ tikina R.Gricius.

Seni įrankiai nebetinka

Viešnių gimnazijos direktorius apgailestauja, kad, nepaisant mokytojų važinėjimo į seminarus ir kvalifikacijos tobulinimo, ugdymo procesas mokykloje keičiasi per lėtai. „Sisteminis pokyčių mokykloje stygius verčia dažnai „gesinti gaisrus“, trukdo dirbti kryptingai ir metodiškai, – teigia R.Gricius. – Kitaip tariant, mūsų turimi vadybos instrumentai neretai tiesiog neveikia.“

Direktorius pripažįsta tikėjęs, kad laisvė pridės visiems kvalifikacijos ir kūrybingumo, todėl pokyčiai vyks greičiau. „Tokios viltys, deja, dūžta ir mokykloje, – teigia R.Gricius. – Per dažnai dar dirbame taip, kaip dirbti jau nebegalima.“

Nepriklausomai nuo to, koks politikas vadovaus ŠMM ir kokią politiką vykdys, Viešnių gimnazija, direktoriaus žodžiais, sieks ir savo tikslų. Pavyzdžiui, bandys nustatyti, kokie mokytojų veiklos aspektai mažina vaikų motyvaciją mokytis. „Esu numatęs aplankyti daug pamokų ir savo pastebėjimus analizuoti su mokytojais, – pasakoja R.Gricius. – Tikiu, jog tokios, galbūt ir nelabai moderniai atrodančios, priemonės paskatins nauju žvilgsniu įvertinti ir pakoreguoti senus ir įprastus dalykus.“

Kas kuria pažangą?

R.Gricius neslepia, kad administracijos vizitai į pamokas džiugina ne visus mokytojus. Pripažindamas, kad tokios priemonės didina psichologinį mokytojų darbo krūvį, jas taikyti direktorius ketina neilgai, bet intensyviai. „Kita vertus, yra ir tokių mokytojų, kurie ragina jų pamokose lankytis kad ir iki mokslo metų pabaigos, – teigia R.Gricius. – Sako, kad vaikai tuomet stropiau dirba.“

Atsakydamas į „Dialogo“ klausimą, kur šiuo metu yra švietimo pažangos šaltinis ir kas yra jos varančioji jėga, Viešnių gimnazijos direktorius teigia, kad pažangos šaltinis yra kiekvienas tinkamoje vietoje ir tinkamu laiku atsiradęs energingas žmogus. Pasak R.Griciaus, tai galioja ir mokytojui, ir mokyklos direktoriui, ir ministrui. „Tokiems žmonėms nereikia nei padėkos raštų, nei premijų – vidinės energijos jie turi kaip automobilis benzino. Jie neprašo – įpilkite man kuro, gal tada ir pajudėsiu, – pažangą tokie žmonės kuria ir mokyklose, ir kitose valstybės gyvenimo srityse. Priimant į darbą ar renkant į Seimą, tokius žmones atpažinti mums dar sunkiai sekasi. Gal kada ir išmoksime“, – svarsto direktorius.

Vytautas STRAZDAS,
„Dialogo“ apžvalgininkas

SEMINARAI

Planšetės: susidomėjimas yra – belieka gauti kompiuterių

Didelio specialiųjų pedagogų, logopedų, mokinių tėvų susidomėjimo sulaukė Tauragės rajono Pagalbos mokiniui ir mokytojui centre organizuotas (11 16) seminaras „Mobilųjų įrenginių pritaikymo galimybės mokiniui, turinčiam specialiųjų ugdymosi poreikių“, – praneša „Dialogui“ Tauragės „Aušros“ pagrindinės mokyklos specialioji pedagogė **Vaida Tereikienė**. Pasak informacijos autorės, *Apple* profesinio tobulinimo lektorė, Šiaulių r. Kuršėnų Pavenčių mokyklos anglų kalbos mokytoja Staselė Riškienė ir UAB *AVAD Baltic* darbuotojas Sigitas Liaučius išsamiai pristatė įvairias ugdymo naudojant pamokose planšetinius kompiuterius galimybes. „Elektroninių knygų skaitymas – tai tik viena iš daugelio galimybių. Įvairių ugdymo programų, vaizdo pamokų kūrimas – naujovė ir mums, pedagogams. Įvairiausios planšetiniuose kompiuteriuose esančios programos leidžia mokiniui išbandyti save piešiant, grojant įvairiais instrumentais, kuriant filmus. Mokomųjų programėlių gali rasti kiekvieno dalyko mokytojas. Na, o didžiausią poveikį, manome, planšetės turėtų mokiniams, stokojantiems mokymosi motyvacijos arba turintiems elgesio sutrikimų, kadangi mokomosios programos išties įdomios, nenuobodžios.“

Mus, švietimo pagalbos specialistus, ši priemonė labai sudomino. Liko tik vienas klausimas – kaip jų įsigyti...“ – rašo V.Tereikienė. Autorė pabrėžia, jog Tauragės specialieji pedagogai ir logopedai – pirmieji specialistai Lietuvoje, savo iniciatyva išklaušę kursą, kaip panaudoti planšetinius kompiuterius darbui su savo mokinukais.

Vaidas Jauniškis:

„Kartais naudinga kai ko neįgyvendinti..“

Geras idėjas verta ne tik palaikyti, bet ir perimti. „Dialogas“ nusižiūrėjo puikią „Bernardinai.lt“ idėją: gimnazistai sugalvoja klausimus, redakcija juos užduoda įvairių profesijų žmonėms, šie atsako.

„Dialogui“ patalkino Utenos Adolfo Šapokos gimnazijos moksleiviai (mokytojas Stepas Eitminavičius).

Šįsyk į Utenos gimnazistų klausimus atsako teatro kritikas, kultūros analitikas, interneto svetainės „Menų faktūra“ redaktorius **Vaidas JAUNIŠKIS**.

● **Kada supratote, kas yra gyvenimas? O kas yra gyvenimas?**

Aš iki šiol nežinau, kas yra gyvenimas, nebent – tau duotas laikas, kurį tu keliauji iki pabaigos.

● **Koks žmogus Jums labiausiai padėjo, kai buvote 17–18 metų?**

Tikriausiai turiu paminėti tuos, kurie buvo arčiausiai – tėvai. Ir draugai, kurie ilgai nei keitėsi, ir šandien mano draugai jau kiti, kuriuos įgijau būdamas 20–25 m. ir net dar vėliau. Manau, kad padėjo ir tie „žmonės“, apie kuriuos aš skaičiau tuo metu svarbiose man knygose – nuo Holdenio Kolfildo „Rugiuose prie bedugnės“ iki menkesnės įtakos turėjusių, bet kažkiek grūdusių mano mąstymą personažų iš literatūros, kuri vadinama privalomąja. Ilgainiui suprantu, kad priešintis „privalomumui“ nebūtina.

● **Kokių savo svajonių neįgyvendino? Kodėl?**

Nesakysiu, kokių, bet kartais būna naudinga kai ko neįgyvendinti. Suvokti, kad tai buvo tik nepamatuotos ambicijos ar tuomet prišimtas, o gal kitų suteiktas vaidmuo. Suprasti, kad ne viskas gaunama lengvai, ir išmokyti pralaimėti. Vėliau pasirodo, kad tai buvo didžiausias laimėjimas. Todėl ir tai yra įgyvendintos svajonės, tik kiek pakoreguotos.

● **Ar verta gyvenime rizikuoti, ar geriau plaukti pasroviui ir taip išvengti nesėkmių? Kodėl?**

Verta elgtis taip, kaip manai esant teisinga. Kad laimėtum ar apsidaužytum. Bet taip gauni patirtį, kuri ir esi tu. Plaukti pasroviui visada lengva, bet taip nesuteiki sau progos susiformuoti asmenybę – sukurti-surasti save, besikeičiantį ir gyvą.

● **Jeį rašytumėte žmogaus garbės kodeksą, kurie reikalavimai būtų esminiai?**

Oho. Tikriausiai tie, kurie susiję su garbe. Pavyzdžiui...

Neišduok. Savęs ir kito, bet pirmiausia savęs. Tada neišduosi ir kito.

Pasitikėk. Savimi ir kitu – kol kitas nesuteikė rimto pagrindo suabejoti.

„Nekaltink kitų dėl savo nesėkmių – jie nekalti, tai tu buvai susikūręs iliuzijų apie juos.“

Būk atviras. Klysti žmogiška, klaidos kuria žmogų.

Nekaltink kitų dėl savo nesėkmių – jie nekalti, tai tu buvai susikūręs iliuzijų apie juos.

Renato Nevericko nuotr.

Vaidas JAUNIŠKIS:

1988 m. baigė lietuvių filologiją Vilniaus universitete. Dirbo žurnale „Mokslas ir gyvenimas“, dienraščiu „Lietuvos rytas“, „Kauno diena“ redakcijose. 1999–2004 m. žurnalo „Teatras“, nuo 2005 m. internetinio žurnalo „Menų faktūra“ redaktorius.

Stenkis neskaudinti kitų, nors tai neišvengiama.

Elkis garbingai. Nebijok prisipažinti, tai lengviau nei visą laiką kažką slėpti.

Duok, Dieve, pačiam tokio kodekso laikytis. Bet, kaip parašyta mano draugo padovanotose „Asmens teisėse“, „Aš turiu teisę daryti klaidas ir nebūti tobula(s)“.

● **Jeigu reikėtų pasirinkti tik tris knygas, kokios jos būtų?**

Nemėgstu tokių testų, nes jie sukuria iliuziją, kad tos trys knygos ir išmokys kitą ar suteiks kažkokį išsilavinimą. Bet jei reikia, tai kokioje nors tolimoje šalyje ir kai būtų daug laiko, dar sykį skaityčiau: Stefano Zweig-

go memuarus „Vakarykštis pasaulis. Europiečio prisiminimai“, storą Josifo Brodskio poezijos ir esė tomą, Thomaso Manno „Užburta kalnų“. O gal Jonathano Swifto „Guliverio keliones“. O gal Julio Cortazaro „Žaidžiamose klasėse“... O gal... ir t. t. Ir, be abejo, Marcelio Prousto „Prarasto laiko beiškant“. Bet svarbiausia – skaityti.

➤ **PROJEKTAI. „Aukštosios kultūros impulsai mokykloms“**

Vytauto V.Landsbergio pamokos gimnazistams

Saulėtą lapkričio 13-osios vidurdienį grupė vyriausių Tytuvėnų gimnazijos mokinių sutiko svečią Vytautą V.Landsbergį – rašytoją, poetą ir muzikantą, kino ir teatro scenaristą bei režisierių. Su III–IV klasių gimnazistais svečias bendravo porą valandų. Tai buvo turiningos ir daugiaplanės patriotizmo, kino bei teatro meno, istorijos, etninės kultūros, žmonių santykių bei psichologijos, etikos pamokos.

Nemenka dalis mokinių į susitikimą atėjo pasirengę: internete susipažinę su svečio biografija, jo asmenybe, sužinoję filmų ir spektaklių pavadinimus, atidžiau pastudijavę filmo „Partizano žmona“ pristatymą. Tačiau dialogo, kuriam ruošiasi, net neprireikė – jam nebuvo laiko. Gimnazistai nuščiuvę, tik kartkartėmis užduodami kokį klausimą ar atsakydami, klausėsi kelių dalių Lietuvos kūrėjų asociacijos atstovo monologo.

Pirmiausia ir plačiausiai kūrėjas kalbėjo apie savo „portretinius“ filmus. Taip autorius pavadino dokumentines juostas, skirtas žinomoms Lietuvoje asmenybėms ir jų kūrybinei, politinei ar visuomeninei veiklai pristatyti.

Vyresni žmonės, sakė V.V.Landsbergis, gerai prisimena „vilties prezidentą“, visuomenės veikėją, lietuvių diplomatą Stasį Lozoraitį, žmogų, kuris neišdavė savo Tėvynės, nepriėmė kitos šalies pilietybės, o keliaudamas su senojo prieškarinio pavyzdžio pasu stebino pasienio darbuotojus įvairiose šalyse. Juk savarankiška Lietuvos valstybė tuo metu net nebeegzistavo. Taip ir sulaukė nepriklausomybės, bandė tapti prezidentu, bet netikėtai, esant keistoms aplinkybėms, mirė.

Kita asmenybė, kurios gyvenimui ir sudėtingiems jo vingiams skirtas vienas scenaristo ir režisieriaus kūrinių, Juozas Lukša-Daumantas. Aštraus ir blaivaus proto, tiesus ir teisingas, principingas jaunuolis dar prieš II pasaulinį karą dalyvavo lietuvių aktyvistų judėjime prieš sovietus. Karo metais Kaune studijavo architektūrą, o po karo įsijungė į rezistencijos judė-

Bronislavos Buchienės nuotr.

■ **Nepamesdamas minties apie kontekstą, Vytautas V.Landsbergis atliko gimnazistams ir keletą dainų, kurios skamba arba skambės jo filmuose ir spektakliuose.**

jimą. Užsiėmė įvairia organizacine veikla, vyko į užsienį, kaip dabar sakytume, tobulintis, išgyveno gražios meilės istoriją, tačiau, išduotas, 1951-ųjų rudenį žuvo. Vytautas V.Landsbergis šio žmogaus gyvenimo, kovos, meilės ir mirties istoriją pasakojo ramiai, bet pavyzdžiais, palyginimais ir apibūdinimais patikindamas tiesiai į auditorijoje sėdinčiųjų protus ir širdis, neįkyliai mokydamas branginti savo gimtinę. Įtaigiai šiame pasakojime skambėjo ir populiarių tarp išeivių Tėvynės simbolių paaiškinimas. Jiems gimtasis kraštas asocijavosi su motina arba mergele. Gal todėl ir Juozas Lukša savo mielajai Nijolei sakė turįs dvi žmonas. Pirmoji jų – Tėvynė, ir, jei ji pašauks, jis paliks mylimąją ir ginsiąs brangiąją Tėvynę.

Trečias aptartas asmuo – keistuolis Vilnius Orvydas. Gal ir mažai kas beprisimena trumpai gyvenusį akmentašį ir filosofą, Salantuose sukūrusį sakralinę erdvę, vadinamą Orvydų

sodyba. Sovietinei sistemai šis žmogus priešinosi kitaip – mistiškai, atsitolindamas nuo realaus gyvenimo ir saugodamas apylinkių akmenis bei tobulėdamas dvasiškai.

Po pirmos kino, istorijos, pilietiško ir meilės gimtajam kraštui pamokos gimnazistai nepanoro skirstytis ir susitikimas tęsėsi. Antroji jo pusė buvo šiek tiek lengvesnė ir žaismingesnė. V.V.Landsbergis pristatė vaidybinių kiną, pademonstruodamas ir pakomentuodamas du muzikinius trumpo metražo filmukus: „Karininko romansas“ ir „Iš karčiamėlės“. Juose populiarūs aktoriai, gan žinomos dainos ir ne tokios jau lengvos ištikimybės, mirties, atminimo temos.

Nepamesdamas minties apie kontekstą, kūrėjas atliko keletą savo ir kitų kūrybos dainų, kurios skamba arba skambės jo filmuose ir spektakliuose. Įdomūs ir naujausi režisieriaus projektai. Jis kuria filmą apie cerebrinių paralyžių sergančią mergaitę Vainetą. Išsamus pasakojimas apie negalės ištiktų vaikų optimizmą ir darbštumą tikriausiai skatino susimąstyti ne vieną. Kaip ir planai sukurti spektaklį suicido tema. V.V.Landsbergis su spektaklio kūrybine grupe ištisą savaitę gyveno drauge, stengėsi išsiaiškinti savižudybių priežastis, išsikalbėti apie asmeninę bendraminčių patirtį. Tai, kokius jie kėlė sau klausimus ir kokius gavo atsakymus, apgalvoti verta ne tik gimnazistams.

Baigdamas pamokas V.V.Landsbergis linkėjo jaunimui tapti atsakingais ir kuriančiais savo Tėvynės piliečiais. Gimnazijai autorius padovanojo leidinių „Vytauto V.Landsbergio filmų antologiją“ bei knygą „Varlė bunkeryje“. Knygą bei 24 dokumentinius ir vaidybinius filmus savo pamokose galės naudoti literatūros, istorijos, dorinio ugdymo bei kiti mokytojai. Na, o mokiniai laukia įdomių ir mokačių bendrauti įvairių sričių eruditų, kurių mintys, darbai bei patirtis skatintų mąstyti ir tobulėti.

Bronislava BUCHIENĖ,

Kelmės r. Tytuvėnų gimnazijos mokytoja

KLAUSIATE? ATSAKOME!

Ar privalu suteikti nepanaudotas dėl nežinojimo atostogas?

Nuo 2006 m. turiu neįgalumo pažymėjimą ir dirbu mokyklos bibliotekoje. Kiekvienais metais eidavau atostogų 28 kalendorines dienas. Neseniai sužinojau, kad man priklausė 35 kalendorinės dienos. Ar mokyklos direktorius privalo suteikti man nepanaudotas atostogas?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 166 str., kasmetinių minimaliųjų atostogų trukmė – 28 kalendorinės dienos. Neįgaliesiems suteikiamos kasmetinės minimaliosios 35-ių kalendorinių dienų atostogos.

Jei kiekvienais metais atostogavote po 28 kalendorines dienas, tai už kiekvienus darbo metus Jums liko po 7 kalendorines dienas neišnaudotų atostogų. Pasinaudoti jomis mokyklos direktorius privalo leisti, jei apie savo neįgalumą Jūs jį tinkamai ir laiku informavote – pristatėte atitinkamą dokumentą.

Pažymėtina, kad Seimas neseniai priėmė DK 177 str. pataisą, kuri nustato, kad pinigine kompensacija už nepanaudotas kasmetines atostogas išmokama nutraukiant darbo sutartį neatsižvelgiant į jos terminą. Kompensacijos dydis nustatomas pagal nepanaudotų kasmetinių atostogų, tenkančių tam darbo laikotarpiui, darbo dienų skaičių. Jeigu darbuotojui kasmetinės atostogos nebuvo suteiktos daugiau kaip už vienerius darbo metus, kompensacija išmokama už visas nepanaudotas kasmetines atostogas, bet ne daugiau kaip už trejų darbo metų nepanaudotas kasmetines atostogas, jei darbuotojas faktiškai galėjo jomis pasinaudoti ir kolektyvinėje sutartyje nenustatyta kitaip.

Išstatymas taip pat numato, kad darbuotojai, iki 2012 m. gruodžio 1 d. turintys nepanaudotų kasmetinių atostogų daugiau kaip už trejus darbo metus, turi teisę jas išnaudoti iki 2015 m. gruodžio 1 d. Nutraukiant darbo sutartį iki 2015 m. gruodžio 1 d., pinigine kompensacija išmokama už visas nepanaudotas kasmetines atostogas.

Ar gali dirbti atostogaujanti direktoriaus pavaduotoja?

Ar būdama kasmetinėse atostogose mokyklos direktoriaus pavaduotoja turi teisę vesti sergančio mokytojo pamokas?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 114 str., darbuotojas gali susitarti, jeigu to nedraudžia įstatymai, kad jis toje pačioje darbovietėje eis tam tikras papildomas pareigas arba dirbs tam tikrą papildomą (sutartyje nesulygtą) darbą. Darbuotojas gali eiti antraeiles pareigas arba dirbti darbus kitoje darbovietėje, jeigu to nedraudžia įstatymai ar kiti norminiai teisės aktai. Darbo sutarties dėl antraeilių pareigų (darbo) ypatumus nustato Vyriausybė ir kolektyvinės sutartys.

Dirbant keliose pareigose, atostogos suteikiamos už kiekvienas pareigas. Todėl galimos situacijos, kai vienų pareigų darbuotojas neatlieka, nes atostogauja, o kitas tuo metu tebevykdo.

Todėl darytina išvada, kad būdama kasmetinėse atostogose mokyklos direktoriaus pavaduotoja turi teisę vesti sergančio mokytojo pamokas. Tokiam pavadavimui reikėtų sudaryti darbo sutartį (tai gali būti antraeilių pareigų trumpalaikė darbo sutartis). DK 113 str. numato, kad trumpalaikė darbo sutartis yra darbo sutartis, sudaryta ne ilgesniam kaip dviejų mėnesių laikui.

Kaip nutraukti darbo sutartį darbuotojui priimtinomis sąlygomis?

Esu mokytoja, neseniai sukako pensinis amžius. Mokyklos direktorė pasiūlė man dirbti daug mažesniu krūviu. Toks pasiūlymas man nepriimtinas. Tačiau sutikčiau išeiti iš darbo, jei man būtų išmokama 6 mėn. atlyginimo dydžio išeitinė kompensacija. Ar galėčiau tokiomis sąlygomis būti atleista iš darbo?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 120 str. 3 dalimi, darbo apmokėjimo sąlygas be darbuotojo raštiško sutikimo darbdavys gali keisti tik tuo atveju, kai įstatymais, Vyriausybės nutarimais ar pagal kolektyvinę sutartį yra keičiamas tam tikros ūkio šakos, įmonės ar darbuotojų kategorijos darbo apmokėjimas. Keičiant darbo apmokėjimo sąlygas, sumažinti darbo užmokestį be darbuotojo raštiško sutikimo negalima.

Kadangi mažinant darbuotojo darbo krūvį mažėja jo atlyginimas, darbdavys privalo gauti raštišką darbuotojo sutikimą. Taigi tam, kad Jūs pradėtumėte dirbti mažesniu krūviu, reikalingas Jūsų sutikimas.

Jei norite išeiti iš darbo ir gauti Jums priimtina išmoką, tokias darbo sutarties nutraukimo sąlygas turite teisę darbdaviui siūlyti. DK 125 str. numato, jog viena darbo sutarties šalis gali raštu pasiūlyti kitai šaliai nutraukti darbo sutartį šalių susitarimu. Jei ši sutinka su pasiūlymu, per 7 dienas turi apie tai pranešti šaliai, pateikusiai pasiūlymą nutraukti darbo sutartį.

Sutarusios nutraukti sutartį, šalys sudaro raštišką susitarimą dėl sutarties nutraukimo. Susitarime numatoma, nuo kurio laiko sutartis nutraukiama, ir kitos sutarties nutraukimo sąlygos (kompensacijų, nepanaudotų atostogų suteikimo ir kt.).

Vadovaujantis šiuo straipsniu, darbdavys ir darbuotojas yra laisvi susitarti dėl darbo sutarties nutraukimo sąlygų. Darbdavys turi teisę nesutikti su Jūsų pasiūlymu. Paminėtina, jog, jeigu darbdavys per 7 dienas nepraneša, kad sutinka nutraukti sutartį, laikoma, kad pasiūlymas nutraukti darbo sutartį šalių susitarimu yra atmestas.

Parengė Vytautas STRAZDAS

Audiovizualinio meno festivalis-konkursas „Daina.LT“

Šiaulių universiteto gimnazijoje (ŠUG) įvyko audiovizualinio meno festivalio-konkurso „Daina.LT“ (initiatorė gimnazijos muzikos mokytoja ekspertė, socialinių mokslų daktarė Rasa Stoškuvienė) baigiamasis renginys. Į skaidrių ir videomedžiagų peržiūrą susirinko šalies mokyklų ir meninio lavinimo centrų komandos, kurios supranta lietuvių etninės muzikos puoselėjimo svarbą, skatina aplinkinius domėtis šiuo žanru, siejant jį su šiuolaikinėmis audiovizualinio meno raiškos formomis, – praneša „Dialogui“ ŠUG direktoriaus pavaduotojas **Bronislovas Rudys**.

Lietuvių liaudies dainos vizualizacijos konkursui savo kūrinius pateikė Biržų, Joniškio, Kretingos, Nidos, Panevėžio, Šiaulių, Šilalės, Vilkaviškio švietimo įstaigų komandos. Šiauliams konkurse atstovavo Sauliaus Sondeckio menų mokykla, Didždvario, „Romuvos“, Šiaulių universiteto gimnazijų komandos.

Nuo spalio festivaliui skirtose svetainėse dainalt.sugimnazija.lt buvo galima susipažinti su konkursiniais darbais ir balsuoti už geriausius. Festivalio nominacija „Internetinio balsavimo laimėtojas“ už labiausiai patikusį kūrinių atiteko Kretingos r. Darbėnų gimnazijos mokiniai Šarūnui Markui (vad. B.Jašinskienė ir D.Žilinskas), užfiksavusiam jaunimo folkteatro grupės „Dar bėški“ atliekamą lietuvių liaudies dainą „Knapė“. Baigiamajame renginyje pildant anketas peržiūros salėje buvo sudaryta galimybė balsuoti visiems į peržiūrą susirinkusiems žiūrovams. Nominaciją „Žiūrovų simpatijos“ pelnė Šiaulių Sauliaus Sondeckio menų mokyklos mokinės Karolina Gvaizdikaitė ir Radvilė Bronušaitė (vad. M.Būda) už skaitmenizuotą teatrinėmis priemonėmis atliktą dainos „Saula nusileida“ vizualizaciją.

Nuo žiūrovų nuomonės nepriklausomą kūrinių vertinimą atliko konkurso komisija: aktorė I.Balsytė, režisierius ir žurnalistas G.Beržinis, Lietuvos kino mėgėjų Šiaulių skyriaus pirmininkas V.Gundajevs, dailininkas B.Rudys, muzikas-pedagogas K.Stoškus, socialinių mokslų daktaras, muzikos pedagogas V.Žalys.

Komisijos sprendimu festivalio nominaciją „Girdžiu dainą“ už puikiai atskleistą muzikinę dainos stilistiką pelnė Vilkaviškio vai-

kų ir jaunimo centro mokiniai Martynas Stainaitis ir Karolis Lukoševičius (vad. S.Jankienė), pateikę dainos „Žuvų šakelė“ vaizdo klipą. Nominaciją „Matau dainą“ už puikiai sukurta dainos vaizdą pelnė Šiaulių Didždvario gimnazijos mokiniai (vad. K.Mankuvienė), fotografijomis ir filmuotais kadrais pristatę Veronikos Pavilionienės atliekamą dainą „O tu aglala, girios martela“. Nominaciją „Jaučiu dainą“ už puikiai atskleistą dainos turinio gilumą pelnė Šiaulių universiteto gimnazijos choro „Poco“ nariai Goda Mazrimaitė, Edvinas Budraitis, Ugnė Dailidonytė (vad. R.Stoškuvienė), pateikę filmuotą siužetinį dainos „Turėjo liepa“ vaizdą.

Festivalio-konkurso *Grand Prix* „Matau-Girdžiu-Jaučiu dainą“ pelnė Nidos vidurinės mokyklos mokiniai Lukas Tarvainis ir Paulius Bernotas (vad. A.Buržinskienė), savo kūrinyje užfiksavę mokyklos moksleivių etnografinio kolektyvo dainininkes, šokėjas, muzikantus, Nidos kopose atliekančius Mažosios Lietuvos liaudies dainą „Parbėg, parbėg laivelis“. Pagrindinio prizo laimėtojai buvo apdovanoti festivalio-konkurso globėjo Šiaulių miesto mero Justino Sartausko dovana – modernia skaitmenine vaizdo kamera. Visi renginio dalyviai – rėmėjų dovanomis, festivalio diplomais.

Festivalio metu dalyviai nuspėdė, kad pirmasis tokio pobūdžio renginys pavyko ir turėtų tęstis.

■ „Daina.LT“ iniciatorė ŠUG muzikos mokytoja ekspertė, socialinių mokslų daktarė **Rasa Stoškuvienė**

➤ MOKYKLOSE

Nerūkyti madinga

Tarptautinę nerūkymo dieną paminėjo ne viena Lietuvos mokykla.

„Dialogui“ parašiusios Vilniaus Jeruzalės vidurinės mokyklos pedagogės – mokytoja **Daiva Paškevičienė** ir direktoriaus pavaduotoja ugdymui **Rima Tomkuvienė** – informuoja, kad jų mokykloje ta proga buvo organizuoti įvairūs renginiai: surengta paroda „Rūkymui – Ne“, mokiniai vykdė akciją „Antinikotininė deklaracija madingo jaunuolio“, parengtas originalus stendo ketureilis prieš rūkymą, po kurio tekstu pasirašė daugiau kaip 200 mokyklos mokinių pasižadėdami nepradėti vartoti ar nutraukti nikotino vartojimą. Dvyliktoji ir VPK I PK specialistės skaitė paskaitas 6–10 klasių mokiniams „Rūkymo žala jaunam organizmui“. Mokykloje buvo vedamos integruotos biologijos ir sveikos gyvensenos pamokos, kurių metu mokiniai skatinti pasirinkti sveiką gyvenimo būdą.

Mokėjime džiaugtis

Pagal Vytautę Žilinskaitę

Pritariu Vytautei, kad visiškai nemokame džiaugtis – nei tuo, ką turime, nei tuo, ko neturime.

Kiek bambačių, niurzgantių, kad į valdžią patenka sukčių, kontrabandininkų ar kitaip valstybę apvogusių piliečių. O ne vienas nepasidžiaugia, kad kur kas daugiau sukčių, kontrabandininkų ar kitaip mus apvogusiųjų dar ne valdžioje!

Kęstutis MILIAUSKAS

Taip, esu vartotoja, – ir ką?

Ieva LOZURAITYTĖ,

Vilniaus Tuskulėnų vidurinės
mokyklos moksleivė

Tėvynei naudinga veikla

Aš – vartotoja ir tuo didžiuojuosi. Šioje srityje esu principinga, atkakli ir nuosekli: argi ne geros mano amžiaus žmogui savybės? Pagirkite bent kartą, užuot barę „apie dvasines vertybes galvok“... „kai savo pinigų užsidirbsi, žinosi lito kainą“...

Žinau aš tą kainą. Tiesa, mokykloje politologijos ir ekonomikos dar mažai tessimokiau, užtat *Harvard Business Review* skaitymas man įkalė, kad vartojimas – ekonomikos variklis. Kadangi labai myliu Lietuvą, todėl pagal galimybes, t. y. iš tėvų išprašomus pinigus, rūpinuosi tuo Lietuvos ekonomikos varikliu.

Štai ir praeitą šeštadienį rūpinausi: visą dieną praleidau „Panoramos“ prekybos centre. Nusipirkau švarką (dvidešimt pir-

mą), megztinį (septynioliką), marškinėlius (tikslaus skaičiaus nepasakysiu, galėtų būti tarp 50 ir 100, mažoka, aišku, bet po truputį, po truputį). Pasisvėriau (parėmiau vienu litu svarstyklių įmonės verslą), kadangi pasirodė, kad namie ant treniruoklio per savaitę numėčiau kilogramą, „Soprano“ ledainėje susikroviau keliaaukštę ledų porciją.

Iš ledų gavusi papildomos energijos, nusprendžiau užsukti į „Pegasą“ paremti knygų verslo, tačiau „Pegase“ nebuvo nuolaidų jokioms mano norimoms knygoms (štai jums ir jūsų, nevartotojai, vaidinamas rūpestis dvasingumu: visur nuolaidos, o mano dabar norimos U.Sinclair „Džiunglės“ kaip kainavo beveik 50 litų, taip ir kainuoja, o seniai išsvajotas „Prancūzų kalbos žodynas“, na, ką jie sau galvoja, – 216 litų...), tad teko iš nuoskaudos už-eiti į „Sarmą“ ir nusipirkti kvepalus (maždaug keturiasdešimtus – parėmiau „Sarmos“ prekybos tinklą ir kvepalų gamintojus bei importuotojus).

Kažkodėl tėvai nelabai supranta šios tėvynei naudingos mano veiklos, bet ką darysi, ne toje epochoje augo, reikės, eilinių kartą juos sugėdinus dėl tokio šių dienų neišmanymo, kaip moralinės kompensacijos išprašyti dar pinigų: „Massimo Dutti“ toooks megztinis yra... Negi leisi skursti šiai visada taip skaniai brangiais smilkalais kvepiančiai parduotuvei?

Apie būsimą profesiją

Tarsi savaime aišku, kad tokie kaip aš vartotojai Lietuvai naudingesni nei dva-

singi gyvenimo prasmų ieškotojai: nebus vartojimo – stos gamyba ir prekyba, o juk ir dvasinių vertybių ieškotojai valgyti nori; iš ko, ekonomikai sustojus, jiems bus mokamos algos? Tad džiaukitės, mano kritikai, kad yra tokių bedvasių vartotojų kaip aš.

Na, negalėčiau sakyti, kad ir visai bedvasė esu, juk ne tik šia „Panoramoje“ praleista vartojimo diena gyvenu – ir apie ateitį galvoju, o galvojimas juk dvasinis veiksmas, net jei vyksta blondinės galvoje.

Štai neseniai galvojau, aišku, tėvų spaudžiama, apie būsimas profesijas. Kadangi altruistiškai rūpinuosi Lietuvos ateitimi, nusprendžiau, kad negaliu būti kokia nors „kūrėja“, nes taip padidinsiu ir taip esančią konkurenciją, – juk aplink visi tokie dvasingi, visi tik „kuria“... Taigi belieka būti vartotoja. O tada pamaniau, kad gal visai nieko profesija būtų – „turtingo vyro žmona“. Bet esu pritinginti, o ši profesija reikalauja nežmoniškų pastangų: gaud tokį, paskui stenkis išlaikyti, kai aplink tiek konkurenčių į jo pinigus. Ap-sieisiu, na, nebent iš kažkur atsirastų atitinkantis mano tobulo vyro kriterijus: toks tamsiais plaukais, su humoro jausmu, kažkas panašaus į V.Šapranauską, tik amžius 55:2, be maišų po akimis ir ne pieštukinio kūno tipo sudėjimo...

Tačiau kol kas realistiškai nusprendžiau svajonių profesiją pažeminti iki kolegijos studento žmonos. Juk nestojau į prestižinę gimnaziją, tad man tiktų kokios nors kolegijos technikos ar statybos fakulteto studentukas. Bus paprastutis, be pre-

tenzijų ir dvasingumus, nuoširdus toks, panašiai kaip Kostia iš „Moterys meluoja geriau“. Tiesiog tobula: mano būsimą mašiną nemokamai remontuotų, garažą dievintų, o aš laisvę turėčiau po grožio salonų ir prekybos centrų vaikštinėti, toliau Lietuvoje vartojimą didinti. Gal ir pati, ištaikiusi laiko tarp vaikščiojimo po prekybos centrų, kokioj kolegijoj baigčiau, pavyzdžiui, fotografiją (o, prisiminiau, reikės paremti fotopriemonių pardavimo verslą: kaip manote, ar Kalėdų Senelis bent šiemet supras, kad veidrodinis fotoaparatas Nikon D3100 man mirtinai reikalingas Lietuvos ekonomikai skatinti?). Daryčiau garažo ir mašinų detalių nuotraukas, juk ne veltui Vilniaus „Vamzdis“ mano amžiaus žmonių estetinį skonį formavo... Beveik dvasinga tokia būčiau... Fotoparodą surengčiau, pavadinčiau „Vartotojo sielos prasmų užkulisiai“. Duočiau darbo meno kritikams: už mano parodos apžvalgas jie pinigų užsidirbtų – tik, žinoma, savo apžvalgų nevadintų mano meno „vartojimu“. Ne mano, vartotojos, sekiai blondiniškai galvai ši paradoksa suprasti.

Ir nesistengiu suprasti kaip ir nieko, kas reikalauja pastangų, tik pritariu Švietimo ir mokslo ministerijai, kad reikia daugiau dėmesio ne universitetams, „nevartotojų“ ugdytojams, o kolegijoms, ypač plečiant statybos ir automechanikos studijas. Kitaip manęs laukia liūdna senmergiška nevartotojiška ateitis Lietuvos kaime su milijonu kačių prie kokio nors neoromantiko poezijos tomelio be „Massimo Dutti“ megztinio...

AKTUALU

LSDPS: vienysis ar skils toliau?

▶ Atkelta iš 1 p.

Susitikime dalyvavo ne tik įtakos LSDPS vadovybėje nebeturintys žemaičiai, bet ir veikiančio LSDPS prezidiumo nariai: Vilniaus miesto susivienijimo pirmininkas Gintaras Skapas ir Kaišiadorių susivienijimo vadovas Vytautas Silvanavičius.

LSDPS pirmininkų taryba pasivadinę susitikimo dalyviai priėmė kreipimąsi, kuriame, be kita ko, teigiama, kad „nesutariamai profesinės sąjungos viduje nuolat gilėja“, „toliau vykdomas atviras dokumentų klastojimas“. „Tai rodo, jog pirmininkas A.Bružas ir toliau ignoruoja profesinėms sąjungoms deklaruojamus vadybinio darbo principus, primeta autoritarinį valdymo būdą, savo nepriimtinius įgyvendinti kelia aukščiau organizacijos ir profesinės sąjungos narių, kuriems atstovaujame, interesus. Tokie pirmininko A.Bružo veiksmai inspiruoja dar vieną profesinės sąjungos skilimą, naudingą piktavališkai nusiteikusiems švietimo darbuotojų darbdaviams ir ŠMM, tačiau ne profesinės sąjungos nariams“, – sakoma kreipimesi.

Susitikimo Kaune dalyviai nusprendė kviesti visus savo organizacijos vientisumui ir išlikimui neabejingus LSDPS narius vienyti ir Vilniuje organizuoti išplėstinį LSDPS pirminių organizacijų bei susivienijimų pirmininkų pasitarimą, kaip spręsti sąjungos vientisumo ir išlikimo problemą.

Netiki nuoširdumu

„Ar iš tikrųjų nuoširdžiai Žemaitijos regiono vadovas E.Jesinas rūpinasi LSDPS ateitimi? Ar jam tikrai svarbūs visų LSDPS narių interesai? Ar jis bei jį palaikantys

lyderiai tikrai siekia grįžti į organizaciją?“ – tokius klausimus kelia kolegų iniciatyvą vienyti vertinantys oficialūs LSDPS vadovai. Pasak jų, abejonės kyla, nes E.Jesinas neva „ir toliau neatsisako agresyvios LSDPS kompromitavimo taktikos“, „fiktyviame suvažiavime yra pasiskelbęs LSDPS pirmininku“, o Žemaitijos regiono atstovai yra patvirtinę, kad neketina dalyvauti LSDPS veikloje, ir nebemoka centrui mokesčių.

Oficialią LSDPS poziciją atspindinčiame tinklalapyje sąjungos vadovai tvirtina, jog LSDPS prezidiumo nariai G.Skapas ir V.Silvanavičius ignoruoja oficialią LSDPS poziciją ir susitikime dalyvavo asmenine iniciatyva, o „eilinis „konsultacinio posėdžio“ inicijavimas ir platinamas „kreipimasis“ šio susirinkimo dalyvių vardu liudija, jog kai kurie Žemaitijos regiono lyderiai neatsisako jų inicijuotos ir toliau kurstomos konfrontacijos“.

Lapkričio 9 d. išplatintame LSDPS pranešime teigiama, jog „LSDPS koordinavimo tarybos nariai organizuojamame E.Jesino neva prezidiumo narių inicijuotame „neformaliame koordinavimo tarybos posėdyje“ nedalyvauja“, o eilinis organizacijos suvažiavimas įvyks kaip ir numatyta – 2012 m. gruodžio 15 d.

Iniciatyva plečiasi

Lapkričio 15 d. Vilniuje vykusiame konsultaciniame susitikime dalyvavo dar daugiau LSDPS susivienijimų pirmininkų, koordinavimo tarybos bei prezidiumo narių nei jų buvo Kauno susitikime. Su jais posėdžiavo ir Žemaitijos regiono atstovai. „Dialogo“ žiniomis, A.Bružo tarp susirinkusiųjų nebuvo.

Pagrindinė susitikimo tema – kaip su-

■ 2008 m. pavasaris – didžiausias LSDPS surengtas mitingas prie Vyriausybės (premjerą G.Kirkilą). Tada ir V.Silvanavičius, ir E.Jesinas, ir A.Bružas buvo dar toje pačioje barikadų pusėje. Ir tai buvo jėga.

vienyti LSDPS ir pašalinti priežastis, dėl kurių Žemaitijos atstovai suspendavo savo veiklą šioje organizacijoje. Po ilgų diskusijų buvo sutarta dėl siūlymo, kurį įgyvendinus būtų galima pradėti vienijimosi procesą: kviesti visos sudėties LSDPS koordinavimo tarybą, kuri savo sprendimais įtvirtintų pasiektus susitarimus. Pasak Žemaitijos regiono atstovų, susitikimo metu buvo įvardyti du asmenys, kurie turėtų pasitraukti iš organizacijos, norint užtikrinti jos vienybę.

Nors jų pavardės neskelbiamos, tikėtina, jog tai A.Bružas ir jo patarėjas Valdas Vižinis.

Susitikime taip pat sutarta inicijuoti neeilinio koordinavimo tarybos posėdžio sušau-

kimą, jame panaikinti ankstesnius šio LSDPS valdymo organo nutarimus dėl Žemaitijos regiono atstovų veiklos suspendavimo ir suvažiavimo gruodžio 15 d. sušaukimo.

LSDPS vienijimo iniciatoriai neeiliniame koordinavimo tarybos posėdyje siūlo išklausti LSDPS pirmininko A.Bružo veiklos ataskaitą už 2007–2012 m., ją įvertinti ir priimti atitinkamus sprendimus.

Ar kvies A.Bružas koordinavimo tarybą? Ką darys jo bendražygiai, jei tarybos posėdis iki suvažiavimo neįvyks? Atsakymus netruksime sužinoti – LSDPS veikėjai ne tik redaguoja naujus pareiškimus, bet ir ruošiasi didesniems pokyčiams.

„Dialogo“ inf.

J.Jacekas Komaras: „Aš – regionistas“

„Mokykla mano gyvenime buvo labai linksmas laikotarpis“, – taip savo mokyklinius metus prisimena istorikas, žurnalistas, buvęs „Gazeta Wyborcza“ korespondentas Lietuvoje, vėliau – naftos perdirbimo AB „ORLEN Lietuva“ atstovas spaudai, dabar – investicinės bendrovės „Scaent Baltic“ viešųjų ryšių vadovas Janas Jacekas KOMARAS.

Gimęs ir užaugęs nedideliame pasienio su tuometine Rytų Vokietija miestelyje Krosno Odrzanskis ir baigęs istorijos studijas Krokuvos universitete, J.J.Komaras jau 18 metų gyvena Lietuvoje. Paklaustas, kas lėmė tokį pasirinkimą, pašnekovas šypsodamasis atsakė, kad išvykti iš savo šalies dažniausiai paskatina arba pinigai, arba merginos, ir patikino, kad į Lietuvą gyventi persikėlė tikrai ne dėl pinigų.

Su J.J.Komaru kalbamės apie socialistinės Lenkijos mokyklą, tikėjimo ir nuomonių laisvę, istoriją, lietuvių ir lenkų mažumų švietimo problemas.

Daugelis mūsų sovietinę mokyklą prisimena kaip miniatiūrinį totalitarinės visuomenės modelį. Ar socialistinėje Lenkijoje buvo kitaip?

Asmeniškai man mokykla, išskyrus keletą visai su politika nesusijusių momentų, buvo labai linksmas laikotarpis. Žinoma, ir pas mus mėginta „nusodinti“ tuos, kurie per aukštai keldavo galvą, bet galimybių pasireikšti turėjome. Daug kas priklausė nuo pačių mokytojų. Tarkime, per lenkų kalbos ir literatūros pamokas turėjome itin daug laisvės reikšti savo nuomonę, diskutuoti. Aišku, iki tam tikrų ribų, už kurių prasideda politinės „erezijos“. Tiesą sakant, mokytojai, skatindami mus mąstyti ir tobulėti, visais būdais stengėsi vengti politikos. Na, o 8-ajame dešimtmetyje atsiradus „Solidarumui“, nebeliko ir šio paskutinio barjero. Tuomet mokykloje labai sustiprėjo ir Bažnyčios įtaka. Mūsų šalyje buvo įkurta artimai su Bažnyčia bendradarbiavusi nepriklausoma skautų organizacija.

Bet Lenkijoje ir jos mokykloje visada buvo daugiau religijos laisvės...

Ne visada. 6–7 dešimtmečiais suvaržymų būta, gal tik nebuvo tokio katalikų persekiojimo, kaip Lietuvoje. Mūsų partiniai funkcionieriai negalėjo leisti savo vaikams viešai lankyti bažnyčios. Tačiau tai buvo išsprendžiama problema. Sekmadieniais jie važiuodavo kur nors į kitą miestelį – visur visų juk nesužiūrėsi. Būdavo, kad kokio bažnytikaimio klebonas pasakodavo: „Mačiau per šv. Mišias pirmąjį partijos sekretorių.“

Tiesa, mano miestelis turėjo savo specifiką. Čia buvo dislokuotas didelis karinis dalinys, divizijos štabas, keli batalionai, išminuotojų pulkas. Daugiau nei pusė miestelio arba tarnavo kariuomenėje, arba dirbo jai. Taigi, jei kokio aukštesnio karininko – kapitono ar majoro vaikus pamatydavo bažnyčioje, šis galėjo turėti nemalonumų tarnyboje. Bet, kiek prisimenu, bažnyčios ir prie jos vykusių tikybos pamokų nelankė tik majorų ir pulkininkų vaikai. Pamenu, kad iš 26 mano klasės mokinių tikybos pamokų nelankė tik kokie trys. Tikybos mokėmės su dideliu entuziazmu, aš iš šio dalyko net laikiau abiturės egzaminą. Tiesa, jį rengė ne mokykla, o Bažnyčia.

Minėjote, kad per literatūros pamokas turėjote pakankamai galimybių reikšti savo nuomonę. O kaip buvo dėstomi tokie politizuoti dalykai kaip istorija?

Šiokių tokių problemų buvo, tačiau net istorija buvo dėstoma taip, kad būtų vengiama kontroversiškų temų. Tiesa, jau baigiant mokyklą, kokiais 1985 m., istorijos mokytoja papasakojo apie Katynės tragediją. Oficialiai tos temos mokyklos programoje nebuvo, bet apie tai buvo kalbama bažnyčioje, skautų organizacijoje.

O kaip buvo nušviečiamas Lietuvos ir Lenkijos konfliktas dėl Vilniaus?

Apie tai pasakota gana sausai ir nedaug. Daugiau kalbėta apie pačius faktus, vengiant vertinimų. Aiškinta, kad po Pirmojo pasaulinio karo Lenkija bandė kovoti dėl savo rytinių sienų ir kad šiuo klausimu buvo dvi koncepcijos – vienai atstovavo „modernusis“ Romanas Dmowski, antrai – „romantiškasis“ Juzefas Pilsudskis. Žinojome tik tiek, kad J.Pilsudskis norėjo bendros lenkų, lietuvių, baltarusių ir ukrainiečių valstybės, kuri galėtų sustabdyti į vakarus plūstančius bolševikus. Tiesa, kova prieš bolševizmą nebuvo akcentuojama, apsiribojant sienų problema, dėl kurios esą nepavyko susitariti su lietuviais.

Kitaip sakant, laisvės ribos liaudies Lenkijoje buvo daug platesnės nei sovietinėje Lietuvoje?

Sakyčiau, gyvenimas buvo mažiau ideologizuotas. Tarkime, net ir tais laikais veikė keletas jaunimui skirtų radijo stočių, kuriose ideologijos ar politikos beveik nebuvo. Maža to, netgi oficialiosios skautų organizacijos radijo stotis grodavo sunkųjį roką, jam net būdavo skiriamos specialios laidos. Sovietų Sąjungoje, kur sunkusis rokas tūnojo giliame pogrindyje, tokius dalykus, turbūt, sunko-

ka įsivaizduoti. Kita vertus, net ir pirmojoje valstybinio radijo programoje būdavo ištisi laidų blokai be jokios politikos ir ideologinio krūvio. Turbūt prisimenate populiariąją vasarinę programą „Lato z radiem“?

Be kita ko, jūs negyvenote už tokių storų grotų, kaip mes.

Taip, judėjimo laisvės buvo kiek daugiau. Štai į Rytų Vokietiją Lenkijos piliečiai galėjo važiuoti be užsienio paso. Tačiau tam tikrų apribojimų vis dėlto buvo: per metus buvo leidžiama išsikeisti į Rytų Vokietijos markes tik tam tikrą pinigų sumą. Jei visus ten išleidai – turi laukti kitų metų. Pasienvyje privalėdavome pateikti pinigų keitimą liudijantį spaudą asmens pase, be kurio išvykti neleidavo. Bet tų apribojimų mažai kas paisė – per sieną beveik visi važiuodavo pilnomis kišenėmis neoficialiai gautų markių. Tiesa, tai nebuvo taip paprasta. Neprisimenu, kaip tai pavykdavo. Pats su tėvais kažkuriais metais net tris kartus buvau Rytų Vokietijoje. 1980-aisiais, Lenkijoje prasidėjus neramumams, vokiečiai sieną uždarė ir be užsienio paso lenkų jau nebeįsileidavo.

Jūsų minimi neramumai išprovokavo karo padėties įvedimą. Ar gerai prisimenate tas dienas?

Tuomet man buvo 15 metų, mokiausi pirmoje licėjaus klasėje. Turiu pasakyti, kad mokykloje ypatingų permainų nepajutome. Galbūt todėl, kad tai buvo mažo miestelio mokykla, o pats miestelis visada buvo pilnas kariškių. Tad ryškesnės opozicijos režimui jame nebuvo. Jei esi armijos kapitonas, tikrai nepriklausysi „Solidarumui“. Nebūsi opozicijoje ir tuomet, jei dirbi kariuomenei. Taigi opozicionierius mūsų miestelyje galėjai suskaičiuoti ant pirštų, daugumą jų mes pažinojome. Keli iš jų, įvedus karo padėtį, buvo tuoj pat internuoti.

Ar prieš tai jautėte, kad bręsta negeros permainos?

Ne, karo padėties įvedimas visiems buvo didelė staigmena. Labai gerai pamenu tą šaltą sekmadienio rytą. Pakeliui į bažnyčią kaip visada turėjau užėti pas draugą. Prie elektros transformatorinės pamačiau stovinčius kareivius. Man tai pasirodė keista – nors buvome pripratę prie uniformuotų žmonių, ten niekas niekuomet nepatručiuodavo. Ateinu pas draugą, o jo mama verkia: „Jacekai, karas, neikit į bažnyčią, grįžk namo.“ Visiškai nieko nesupratau, bet namo grįžau. Ir tik įsijungęs televizorių sužinojau, kad šalyje įvesta karo padėtis.

Nukelta į 14 p. ▶

■ Paklaustas, kas lėmė, jog pasiliko gyventi Lietuvoje, J.Jacekas Komaras šypsodamasis atsakė, kad išvykti iš savo šalies dažniausiai paskatina arba pinigai, arba merginos, ir patikino, kad į Lietuvą gyventi persikėlė tikrai ne dėl pinigų.

Nuotraukoje – pašnekovas su žmona Renata Komariene, Vilniaus Žėručio pradinės mokyklos anglų kalbos mokytoja.

„Dialogas“ kreipėsi į keletą Lietuvos universitetų rektorius prašydamas pakomentuoti naujosios šalies valdžios ketinimus vėl reformuoti aukštąjį mokslą, koreguoti Mokslo ir studijų įstatymą.

Dėkojame atsakymus atsiuntusiems aukštųjų mokyklų vadovams. Šiame numeryje spausdiname ISM Vadybos ir ekonomikos universiteto rektoriaus doc. dr. Nerijaus PAČĖSOS komentarus – atsakymus į „Dialogo“ klausimus.

N.Pačėsa: pirma „įžuvinkim“ tvenkinius, po to siūlykim meškeres

Ketinama naikinti studijų krepšelius – vieną pagrindinių pastarosios aukštojo mokslo reformos naujovių – ir pereiti prie valstybės užsakymų sistemos rengiant specialistus.

Ar pritartumėte tam? Kodėl?

■ Manau, kad tai skuboti ir neapgalvoti pareiškimai. Krepšelių sistema leidžia skirti finansavimą toms studijų kryptims, kuriose valstybės lygmeniu nustatomi prioritetai. Tai tikrai „lankstus“ būdas, nes prieš kiekvieną priėmimą galima nustatyti skirtingas krepšelių kvotas, – tokia tvarka atitiktų tai, ką kai kas bando vadinti valstybės užsakymu.

Apskritai, man kelia didelę nuostabą kalbos apie valstybės užsakymą, nes jos primena sovietinius laikus, kai valstybė iš tikrųjų vykdė užsakymą, t. y. studijas baigusiam privaloma tvarka suteikdavo paskyrimą į darbo vietą. Dabar valstybė nieko negali užsakyti, nes paskyrimų sistema iš principo neįmanoma. Ką reiškia valstybės užsakymas, jei teoriškai visi baigusieji net tokių valstybės kontroliuojamų sričių kaip pedagogų rengimas ar medicina studijas gali išvykti dirbti į užsienį? Susidaro įspūdis, kad vis dar ilgimasi tų laikų, kai valstybė galėjo reguliuoti visas sritis, taip pat ir žmonių pasirinkimus.

Ketinama aukštųjų mokyklų vadovą patikėti rinkti akademinei bendruomenei. (Tvarka, kai rektorių renka taryba, kurios daugiau nei pusė narių yra tvirtinami ministro parašu, V.Gedvilo (Darbo partija) teigimu, yra politizuota.)

Ar pritartumėte tam? Kodėl?

■ Tvarka, kai institucijos vadovą renka būsimi jo pavaldiniai, – dar vienas sovietinis reliktas. Tai labiausiai angažuota, interesų konfliktus sukelianti sistema, kurios ydos buvo pasireiškusios visu sunkumu. Pagal šią tvarką visa universiteto valdymo sistema buvo konstruojama vienpartinio valdymo principais, kai nelieta jokių netikėtumų, rektoriai pasirūpina kadencijų tęstinumu, po to pasirengia pasekėjus, su kuriais dažnai susikeičia pozicijomis, ir toliau valdo universitetus.

Iš skirtingų visuomenės atstovų suformuotą tarybą iš principo sunku politizuoti blogąja prasme, nes į ją ateina laisvi, nuo universiteto vadovybės nepriklausomi žmonės, ir tai yra esminė sąlyga, leidžianti jiems sąžiningai atstovauti visuomenės interesui – turėti universitetus, kurie geriausiu būdu rūpintųsi piliečių išsilavinimu.

Gerai ir labai gerai besimokantiems jaunuoliams norima užtikrinti nemokamą mokslą, iš nepatekusiųjų į minėtą kategoriją – reikalauti vienodo dydžio studijų įmokos, kuri nepriklausytų nei nuo pasirinktos studijų krypties, nei nuo jų kainos.

Ar pritartumėte tam? Prašytume argumentuoti.

■ Iš principo nepritariu lygiavos principams. Negali studijų įmoka būti vieno da visoms studijoms, jei jų vykdymo kaštai

■ N.Pačėsa

iš principo skiriasi. Gal tuomet reikėtų nustatyti ir vieną medicinos paslaugų mokesť, nesvarbu, ar jums paklausys plaučius, ar atliks širdies persodinimo operaciją?

Kai kalbame apie gerai besimokančiuosius, „pagimdome“ kitą be galo ydingą principą. Pagalvokime, kas būtų, jei visiems, kurie mokosi bent jau aštuonetais, t. y. gerai, kaip išaiškino Konstitucinis Teismas, valstybė turėtų dengti studijų mokesť. Natūralu, kad institucija tampa labai suinteresuota turėti kuo daugiau „gerai“ besimokančiųjų, kad užsitikrintų valstybės finansavimą. Toks suinteresuotumas gali padiktuoti ydingas praktikas, jau nekalbant apie tai, kad valstybė visiškai negali planuoti tokių lėšų poreikio.

Studentų rotacija turėtų būti vykdoma po kiekvienos sesijos; jei studentas ir įstotų į mokamą vietą – gerai išlaikęs sesijos egzaminus jis galėtų pereiti į valstybės finansuojamą vietą.

Ar pritartumėte tam? Kodėl?

■ Viena vertus, atrodo, jog tai geras principas, nes leidžia užtikrinti, kad tik geriausiai gaus finansavimą. Tačiau tie, kurie gerai baigė mokyklas, tikisi užsitikrinti tam tikras studijų sąlygas ir jas jie turi žinoti iš anksto, kaip ir aplinkybes, prie kurių tos sąlygos pasikeis. Šios aplinkybės neturėtų priklausyti nuo kitų pasiekimų, nes tai sukeltų nereikalingą konkurenciją ir įtampą bei skatintų ieškoti nesąžiningų būdų gauti geresnį įvertinimą ir taip aplenkti kitą kandidatą. Negalima sukurti tokių sąlygų, nes dėl jų pralaimėtų sąžiningi studentai, kurių dalį tikrai prarastume, nes jie išvyktų studijuoti ten, kur studijų sąlygos yra aiškiai apibrėžtos.

Manau, kad studentai turi gauti finansavimą studijų laikotarpiui pagal jų bran-

dos egzaminų rezultatus ir jį prarasti tik prie aiškiai apibrėžtų sąlygų, kai, tarkim, vidurkis nukrenta žemiau apibrėžto. O tiems, kurie įstojo žemesniais balais, bet studijuodami demonstruoja puikius pasiekimus, turėtų būti sudaryta galimybė gauti papildomas stipendijas.

Paskolas studijoms teiks Valstybinis studijų fondas, o ne komerciniai bankai, kaip buvo iki šiol. Paskolos palūkanų dydis neturėtų būti didesnis nei 3 proc., paskolą bus galima pradėti gražinti ne iškart po studijų baigimo.

Kaip tai vertinate?

■ Kol kas tokie pareiškimai visiškai nepagrįsti finansiniais skaičiavimais. Jei valstybė turi lėšų paskoloms ir palūkanoms dengti – puiku. Nėra labai racionalu formuoti valstybės fondus paskoloms, kai biudžetas yra deficitinis, lėšų stinga kitoms sritims, o valstybė priversta skolintis. Taigi valstybė skolinsis tam, kad galėtų paskolinti studentams lengvatinėmis sąlygomis. Tai netikslinga, kai turime bankus, disponuojančius lėšomis ir turinčius visą infrastruktūrą studentams aptarnauti. Valstybė padarys labai daug dotuodama paskolų palūkanas ir garantuodama paskolas.

Prašytume nurodyti kelis konkrečius dalykus studijų sistemoje, kuriuos naujoji valdžia, Jūsų manymu, būtina turėtų sutvarkyti / pakeisti / inicijuoti ar panaikinti.

■ 1. Ši Vyriausybė turi sutelkti dėmesį mūsų valstybės, kaip studijų šalies, įvaizdžiui stiprinti. Išgyvename demografinį nuosmukį, kuris vyksta dėl mažo gimstamumo nuo 1992 iki 2002 m. bei dėl emigracijos. Todėl studentų skaičius mažės dar

dešimtmetį, o ir po to jis reikšmingai neaugs. Taigi mūsų aukštojo mokslo sistemos gyvybingumas priklausys nuo to, ar pavyks pritraukti užsienio studentų, kurie taip pat stiprintų aukštųjų mokyklų konkurencingumą, – ir tai būtų teigiama įtaka.

2. Vyriausybė turi labai pasistengti skatindama verslą aktyviai įsitraukti į studijų procesą, priimant studentus į praktikas ir darbus. Tai kur kas veiksmingesnis „valstybės užsakymas“ – demonstruoti studentams, kad jie laukiami darbo vietose, kad jų kūrimas remiamas valstybės ir kad tam tikros industrijos yra valstybės plėtros prioritetai. Valstybė turi „įžuvinti“ tvenkinius ir padaryti juos matomus bei patrauklius, o ne žadėti meškeres, su kuriomis gali nebūti kur žvejoti.

3. Vyriausybė turi skirti pakankamai dėmesio inovacijų skatinimui, kad moksliniai tyrimai aukštosiose mokyklose būtų nukreipti komercinę vertę turinčioms inovacijoms kurti ir šalis iš tikrųjų pradėtų įgyvendinti žinių visuomenės strategiją. Aukštosios mokyklos ir jų inovacinis rezultatyvumas yra kritinis veiksnys tokios strategijos sėkmei.

4. Žinoma, valstybė privalės optimizuoti valstybinių aukštųjų mokyklų tinklą, nes turėti daug sąlyginai mažų institucijų yra visiškai neefektyvu. Suomija, Danija sėkmingai įgyvendina tokią strategiją, suvokdamos, jog tik pakankamai stambios aukštosios mokyklos, koncentruodamos didelius intelektualinius ir finansinius išteklius, gali kurti reikšmingus žinių produktus ir užtikrinti aukštą valstybės konkurencingumą. Su daug nedidelių institucijų valstybė pasmerkta nuolat spręsti jų išgyvenimo, bet ne lyderiavimo klausimus.

Įdomiai mokėsi sveikai gyventi

Sporto ir sveikatos kryptį pasirinkusi Panevėžio „Žemynos“ pagrindinė mokykla kuria naujas tradicijas, ieško naujų renginių temų, organizavimo formų. Kadangi mokyklos tikslas ne tik suteikti žinių, ugdyti asmenybes, bet ir padėti vaikui užaugti sveikam, visas spalio mėnuo mokykloje buvo skirtas tam, kad vaikai sužinotų, kaip gyventi, kad būtų sveiki, stiprūs ir laimingi. Per mėnesį buvo galimybė apimti ne vieną svarbiausią sveikos gyvensenos sritį.

Dėmesys psichikos sveikatai

Sveikatos mėnesį psichologės asistentės vadovaujami aštuntokai tyrė mokyklos mokinių ir mokytojų nuotaiką, sudarė nuotaikų termometrą, suorganizavo renginį „Pasikalbėjimas“, kurio metu išaiškėjo, kiek laiko vaikai bendrauja su artimais šeimos nariais, su kokiomis problemomis dažniausiai susiduria, kas padeda jiems išspręsti iškylusias problemas, ar mokiniai rūpinasi savo psichine sveikata, ar žino, kur galima gauti psichologinę pagalbą. Renginys padėjo vaikams suprasti, kad būtina kuo daugiau bendrauti su artimaisiais, neužsisklęsti, ieškoti išeities ir ją surasti.

Apie muzikos terapijos taikymą nuovargiui, nemigai bei depresijai gydyti mokiniai sužinojo per muzikos pamokas. Pasiklausę įvairios relaksacinės muzikos, jie pajuto, kaip švelnūs garsai nuramina, pakylėja sielą. Mokiniai įsitikino, kad J.S.Bacho, G.F.Hendelio, J.Haydno, V.A.Mozarto, F.Schuberto, P.Čaikovskio, F.Chopino kūriniai sukuria saugumo jausmą, skatina dėmesingumą, įkvepia kūrybai.

Kadangi gyvenime ne viskas taip gražu, kaip muzikos klasikų kūriniuose, o labai norėtusi, kad mokykloje kuo mažiau būtų pykčio, pažeminimo, netolerancijos, socialinė pedagogė visų 5–8, 10 klasių mokiniams organizavo renginį „Dešimt patarimų klasės drausmės pažeidėjams, neklaūžadoms“. Juk ne paslaptis, kad būtent mokinio elgesio taisyklės pažeidinėjantys vaikai gadina psichikos sveikatą tiek sau, tiek drausmingiems mokiniams, tiek mokytojams. Jei draugų patarimai padės bent vienam pasirinkti doros kelią – renginys organizuotas ne veltui.

Mitybos įgūdžių formavimas

Didelis dėmesys Sveikatos mėnesį buvo skirtas sveikai mitybai. Kad sužinotų, kokios svarbios žmogaus mitybai yra daržovės, mokiniai sukūrė „Vitaminų medį“, kuris „augina“ įvairiausių daržovių knygeles, o tose knygelėse – visos klasės surinkta informacija apie pasirinktoje daržovėje esančias naudingas medžiagas ir jų poveikį žmogaus sveikatai.

„Sveikuolių rytmetį“ prieš pamokas į mokyklą susirinkę mokiniai pasimankštinę valgė sveikus pusryčius ir ragavo įvairių vaistažolių arbatos. Akcijos „Pasidalink obuoliu su draugu“ metu vaikai vieni kitus vaišino savo atsineštais

obuoliais ir sakė savo sukurtus linkėjimus, susijusius su sveikata. Kad visiems būtų galimybė paragauti sveiko maisto patiekalų, į talką buvo pasikviesti ir mokinių tėvai. Jie kartu su vaikais paruošė įvairių klasės pasirinkto vaisiaus ar daržovės patiekalų ir jais visus pavaišino „Sveiko maisto degustacijos“ popietėje. Kad tyras vanduo sveikiau už įvairius saldžiuosius gėrimus, o obuolys – už bulvių traškučius, mokiniai įsitikino rengdami projektą „Aš gyvenu sveikai“.

Fizinio aktyvumo skatinimas

„Jeigu nori būti sveikas, atsimink – sportuoti laikas!“ Tokius ir panašius šūkius skandavo vaikai susirinkę į „Sveiko rytmečio“ rytinę mankštą, kurios pratimus atliko pamėgdžiodami dideliame ekrane besimankštinančius jaunuolius. Ne iš pasakojimų, o „iš patirties“ berniukai ir mergaitės pajuto, kad mankšta suteikia žmogui žvalumo, pakelia nuotaiką.

Renginių, skatinančių vaikų fizinį aktyvumą, spalį mokykloje netrūko. Vaikai susidomėję noriai dalyvavo „Linksmųjų estafėčių“ varžybose, linksmai striksėjo vadovaujami šokių mokytojos judriosios pertraukos „Šokime visi kartu“ metu. Vyko klasių kvadrato, tinklinio, krepšinio varžybos. Sportavo, judrius žaidimus žaidė visi – nuo mažiausio iki didžiausio. Ne viena klasė organizavo ekskursijas į įvairius Lietuvos miestus ir nemažai keliavo pėsčiomis, kol apžiūrėjo įdomiausius objektus.

Žalingų įpročių prevencija

Kad mokiniai įsisąmonintų, jog net stiprią sveikatą galima greit sugadinti nesilaikant higienos reikalavimų, pradėjus rūkyti, vartojant alkoholį ar narkotikus, keletas renginių Sveikatos mėnesį buvo skirta higienos įgūdžių formavimui, žalingų įpročių prevencijai. Pradinių klasių mokinukai dalyvavo akcijoje „Ar švarios mano rankytės?“ Mokyklos slaugytoja tikrino vaikų rankų švarą, mokė taisyklingai jas plauti ir kiekvienam dovanojo po muiliuką.

5–8, 10 klasių mokiniai dalyvavo akcijoje „Aš saukau „Ne“. Jos metu kūrė kuo įdomesnę vaizdinę priemonę, kuri būtų nukreipta prieš žalingus įpročius. Surengtą tų priemonių parodą. Aukštesniųjų klasių mokiniai ruošė projektinius darbus „Nežudysiu savo jaunystės“. Juose surinkta informacija apie žalingų įpročių kenksmingumą žmogaus sveikatai, pateikti nuo įvairių priklausomybių kenčiančių žmonių pasisakymai, jų nuotraukos.

Taigi spalio mokykloje buvo aktyvus, įdomus ir sveikas. Mokytojai gerisi smalsiais, išradingais mokiniais. Vaikai dalijasi įspūdžiais ir reiškia pageidavimus, kad tokių renginių vyktų dažniau.

Geri mokinių norai – mokytojams įsakymas. Smagu organizuoti renginius, kai matai, kad jie pasiekia tikslą.

Aušra VAITKIENĖ,

Panevėžio „Žemynos“ pagrindinės mokyklos lietuvių kalbos mokytoja metodininkė

Sveikos mitybos diena Bukonyse

Europos sveikos mitybos dienos renginiai Jonavos r. Bukonių pagrindinėje mokykloje jau tapę tradicija. Šiemet minėta proga organizuota kultūrinė pažintinė diena, – praneša „Dialogui“ mokytojos **Milda Bernotienė** ir **Laima Mačiūnienė**.

1–4 klasių mokiniai gilino sveikos mitybos žinias, prisiminė sveikos gyvensenos principus, sporto ir poilsio reikšmę žmogaus gyvenime. Mokiniai parengė sveikos mitybos aplankus su receptais, pristatė plakatus „Mes galime gyventi be šių produktų“, stebėjo pateiktis apie vaisius ir daržoves bei jų reikšmę žmogaus organizmui, minė mįsles, sprendė kryžiažodžius apie vaisius ir daržoves, atliko kitas užduotis apie sveikatos stiprinimą, kūrė eiles apie sveiką ir nesveiką mitybą.

5–10 klasių mokiniai šią dieną pradėjo linksma mankšta ir dalyvavo įvairiausiose veiklose. Piešiniais tema „Sveikas žmogus“, socialinės reklamos plakatais „Valgyk tik sveiką maistą“ bei sveiko maisto meniu papuošė mokyklos interjerą. Debatai: „Nesveiko maisto neegzistuoja“, „Saldumynus valgyti nesveika“, parengtos pateiktys „Sveika mityba – kas tai?“, „Dietos – žala ar nauda sveikatai?“, „Modifikuoti maisto produktai ir jų poveikis sveikatai“ padėjo gilintis į sveikos mitybos paslaptis.

Visą dieną buvo gaminami sveikuoliški patiekalai. Mokiniai kepė sausainius iš saulėgrąžų ir sezamo, meduolį iš morkų, kopūstų ir moliūgų apkepų, pyragą su obuoliais,

■ Visą dieną jaunieji bukoniškiai gamino sveikuoliškus patiekalus...

kotletus iš kruopų, paruošė įvairių daržovių ir vaisių salotų.

Nelengvos žaidimo „Taip ir ne“ užduotys (parengė biologijos mokytoja) apie maisto produktus, jų ruošimo įrankius ir pan. neatrodė neįveikiamos... Visos dienos įtemptą veiklą vainikavo daug smagių emocijų suteikusios linksmosios užduotys, o išiektotą energiją padėjo atstatyti gausybė įvairių sveiko maisto patiekalų.

„Apibendrinę veiklą pasidžiaugėme vieni kitų darbais ir pasižadėjome sveikai maitintis“, – rašo pedagogės.

Su Maironiu – ir protu, ir širdimi

Integruotai Maironio jubiliejui skirtai muzikos ir lietuvių kalbos pamokai antroakai gimnazistai ruošėsi iš anksto: mokėsi dainų, sukurtų pagal poeto eiles, deklamavo pasirinktus Maironio eilėraščius.

Bendra muzikos ir lietuvių kalbos pamoka prasidėjo Juozo Tallat-Kelpšos maršu „Kur lygūs laukai“. „Trimito“ ir pačių mokinių energingai atliekamas kūrinys visus pažadino. Mokinių buvo paprašyta perskaityti pamokos temą „Maironio įkvėpti“ dvejopai, kad antrasis temos žodis būtų dalyvis arba veiksmažodžio bendratis.

Taigi, susirinkome įkvėpti Maironio eilių, Maironio laikų dvasios ir Poeto įkvėpti dirbti. Paskelbti pamokos uždaviniai: naudojantis surinkta informacija, pateiktais šaltiniais, aptarti Poeto Maironio ir kompozitoriaus Juozo Naujaliao kūrybinės veiklos sąsajas, dirbant poromis užpildyti lentelę, parašyti 20–30 žodžių pastraipą tema „Kodėl šiandien skaudėtų širdį Maironiui?“ Po to buvo žiūrėjimas laidos „Klausimėlis“ fragmentas, mokiniai pasakojo, ką jie žino apie Maironį. Pristatė namų darbą: demonstravo „Laiko juostą“, vardijo Lietuvos istorijos įvykius ir su jais susijusias svarbiausias Maironio gyvenimo datas. Išklausę profesorės V.Zaborskaitės minčių apie Maironio poezijos reikšmę, išsiaiškinę, kas yra „Vienybės medis“ (tai 9 m verpstės formos skulptūra, kurios centre įrašai su iškiliausių Lietuvos Tūkstantmečio asmenybių pavardėmis, tarp jų – Maironio ir Naujaliao), mokiniai pasakojo apie Maironio ir kompozitoriaus J.Naujaliao kūrybinę draugystę, dainavo „Už Raseinių ant Dubysos“. Prisiminė, kokiai literatūros epochai priskiriama Maironio kūryba, kas būdinga romantiniam herojui. Klausėsi draugų deklamuojamų Maironio eilėraščių „Sunku gyventi“, „Nuo Birutės kalno“, aiškino, ką jaučia šių eilėraščių žmogus.

Skambant Styginių kvarteto atliekamai J.Naujaliao „Svajonei“ pasitardami pildė lentelę. Perskaitę po 4–6 pateiktus posmus (eilėraščių „Taip niekas tavęs nemylės“, „Nuolat verkšlenantiems politikams“, „Mano moksladraugiams“, „Skausmo skundas“, „Mano gimtinė“, „Daina“ fragmentai) nurodė priežastis, kodėl spaudžia širdį Maironio eilėraščių žmogui. Mokinių buvo paprašyta vartoti žodžius *sielojasi, nusiminęs, neramu, pasipiktinęs, ilgisi, gailisi, liūdi*. Remdamiesi atsakymais, kūrė rišlią tekstą tema „Kodėl šiandien skaudėtų širdį Maironiui?“ Pasak mokinių, dabar poetas sielotųsi dėl daugelio dalykų: dėl valdžios vyrų rietenų, TV projektuose šokančių, dainuojančių ir taip „išsišokančių“ politikų, emigracijos, patriotiškumo ir žmoniškumo stokos, dėl žmonių sumaterialėjimo ir išlepimo, korupcijos, dėl nykstančių tradicijų, prarastų vertybių... Maironiui būtų sunku gyventi šiuolaikinėje Lietuvoje.

Vėliau prisiminta, kad šie metai – Maironio, pateiktyse rodomi ta proga išleisti medalis ir moneta, skaitomi ankstesnė pamoką sukurti vaizdeliai tema „Susitinku Maironį“. Užduotis buvo tokia: įsiklausyti į garsus, užuosti, regėti spalvas, vaizdus, įvardyti jausmus ir aprašyti įsivaizduojamą susitikimą su Maironiu. Vaizdeliai kurti klausantis jūros ošimo ir žiūrint Palangos parko nuotraukas.

Pamokos pabaigoje parodytas *flashmobas*, kai viename Vilniaus prekybos centrų Vasario 16-ąją spontaniškai sugiedota „Lietuva brangi“. Mokiniams pasiūlyta sugalvoti lietuvišką *flashmobo* sąvokos atitikmenį.

Ir pamokos refleksija: prašoma raštu užbaigti sakinį „Ši pamoka man buvo naudinga, nes aš supratau...“

Ši pamoka – vienas iš gimnazijoje vykusių Poeto Maironio jubiliejui skirtų renginių. Rodos, mokinių supratas ir protu, ir širdimi.

P. S. Pamokoje naudotą vaizdo ir garso medžiagą („Klausimėlis“ Ką žinote apie Maironį?; Prekybos centre suskambo „Lietuva brangi“; J.Naujalis „Svajonė“; J.Tallat-Kelpša „Kur lygūs laukai“ ir t. t.) galima laisvai rasti internete.

Irutė LAPINSKIENĖ, Dalė POVILAITIENĖ,
Kretingos Jurgio Pabrėžos gimnazijos mokytojos

Įvyko tarptautinė mokslinė-praktinė konferencija

„Sistemoteorinės profesinio rengimo kaitos dimensijos. Modulinio mokymo diegimas profesinio rengimo sistemoje“

Šv. Ignaco Lojolos kolegija kartu su Vytauto Didžiojo universitetu š. m. lapkričio 15–16 dienomis pakvietė į VšĮ Kauno paslaugų verslo darbuotojų profesinio rengimo centrą, kur jau III kartą buvo organizuojama tarptautinė mokslinė-praktinė konferencija „Sistemoteorinės profesinio rengimo kaitos dimensijos. Modulinio mokymo diegimas profesinio rengimo sistemoje“. Konferencija skirta gerbiamo profesoriaus Rimanto Laužacko mokslo ir praktikos darbams paminėti.

In memoriam prof. Rimantas Laužackas

Jei pernai Šv. Ignaco Lojolos kolegija dar tik žengė pirmuosius žingsnius iššūkių kupiname ugdymo sistemos kelyje, tai šiemet galima pasidžiaugti, jog metai buvo darbingi ir produktyvūs. Ne veltui konferencijai pirmininkavęs kolegijos direktorius dr. Aivaras Anužis, sveikindamas visus susirinkusiuosius, akcentavo kokybę. Kokybę, kuri, anot jo, pirmiausia prasideda nuo to, kaip mes patys elgiamės pačiose paprasčiausiose kasdienėse situacijose, kiek savęs atiduodame kitiems, darbui, tikėjimui. Šviesios atminties profesorius Rimantas Laužackas taip pat akcentuodavo šiuos dalykus, todėl dr. A. Anužis ragino ne tik prisiminti profesoriaus indėlį, bet ir tęsti jo darbus. Profesorius R. Laužacko atminimą susirinkusieji pagerbė tylos minute bei prisiminė šio iškilaus mokslininko išsakytą mintį, jog „pasirinkto kelio teisingumą geriausiai parodo pats gyvenimas“. Kauno paslaugų verslo darbuotojų profesinio rengimo centro direktorė dr. Laimutė Anužienė, asmeniškai pažinojusi profesorių ir jo darbus pritaikiusi praktiškai savo vadovaujamoje įstaigoje, taip pat viltingai ragino žengti pirmyn ir ne tik stengtis ugdyti profesionalus, atitinkančius šiuolaikinės darbo rinkos poreikius, bet ir perteikti krikščioniškąsias vertybes, kurios leidžia žmogui geriau pažinti save, motyvuoja nuolat keistis bei tobulėti. Taigi, pirmoji konferencijos diena buvo skirta plenariniams pranešimams, kuriuose būtent ir akcentuota studijų kokybė, holistinis asmenybės ugdymas bei modulinių profesinio rengimo programų kūrimas. Taip pat – aukštojo mokslo ir profesinio rengimo vadybos bei standartizavimo klausimai, kurie vis dar išlieka labai aktualūs šiandienos mokslo sistemoje ir skatina aktyvų domėjimąsi ne tik lokaliame, bet ir tarptautiniame kontekste.

Apie kokybišką kokybę

Plenarinę sesiją pradėjo Vytauto Didžiojo universiteto profesorė dr. Vilma Žydzūnaitė, ji iškėlė aukštojo mokslo kokybės mistifikacijos klausimą ir nuosekliai bandė išdėstyti argumentus, taikliai įrodančius, jog kokybės kaip tam tikro koncepto suabsoliutinimas gali būti netgi žalingas. Pirmiausia todėl, jog tai gali reikšti nepakankamą kokybei įtaką darančių veiksnių įvertinimą. Tiek kalbant apie visą akademinę bendruomenę, tiek ir apie konkrečių ugdymo įstaigų šie veiksniai gali būti vidiniai ir išoriniai. Prof. dr. V. Žydzūnaitė

■ Konferencijos akimirka

ragino susimąstyti apie vidinę toleranciją žemai kokybei, taip pat nuolat kvestionuoti institucionalizuotų ugdymo įstaigų vadybos, administravimo, grįžamojo ryšio realizavimą. „Akademinės institucijos turi sukurti palankias, tinkamas sąlygas akademinėi bendruomenei įgyvendinti aukštą mokymo, mokslo, tyrimų ir paslaugų kokybę bei apibrėžti savo misiją“, – teigė profesorė ir džiaugėsi, jog Šv. Ignaco Lojolos kolegija tam skiria daug dėmesio ir uoliai siekia tai įgyvendinti.

Kolegijos direktorius dr. A. Anužis tęsdamas plenarinę sesiją akcentavo atsakomybės svarbą. Atsakomybė už žmogų, kuris yra didelė vertybė, reiškia siekį veikti ne tik dėl to, kad kažkas to tikisi. „Tai reiškia mokytis gyvenimo per dalyką, o ne dalyko. Stiprina suvokimą, kad esmė slypi ne žinių kiekybėje, o kokybėje.“ Taigi, holistinis asmenybės ugdymas buvo įvardytas kaip profesinio rengimo kaitos kokybės dimensija, o toliau kalbėjęs prof. dr. Aleksandras Kriščiūnas savo įžvalgomis papildė mintį, jog mūsų visuomenėje galima pastebėti tam tikrų teigiamų su požiūrio kaita susijusių pokyčių. Medicinos srityje dirbantis profesorius pateikė pavyzdį, kaip keičiasi visuomenės požiūris į neįgalius asmenis: „Pavyzdžiui, kai neįgalus asmuo, sėdintis vežimėlyje, negali patekti į viešąjį transportą, mes to jau nebelaikome to asmens problema, o dėl kylančių nepatogumų kaltiname sistemą. Tai realus platesnio požiūrio pavyzdys, kuris skirtingose visuomenėse esamuoju laiku turi skirtingą reikšmę.“ Profesorius dalinosi savo mintimis, patirtimi ir ragino skirtingų sričių specialistus bandyti surasti bendrą kalbą, o tam, pasak pranešėjo, reikia plataus, kuo daugiau apimančio požiūrio.

Prof. dr. Eugenijus Nazelskis savo pranešime atkreipė dėmesį į tai, jog profesinio orientavimo klausimas visuomet išlieka svarbus. Čia atsakomybę vienodai turėtų pasidalinti švietimo sistemos atstovai bei įmonės ir organizacijos, kurioms ir reikia kvalifikuotų darbininkų. Svečiai iš kaimyninės Baltarusijos – dr. Eduardas Kalickis ir dr. Jelena Kasianik – taip pat pripažino, jog profesinio rengimo sistema jų šalyje pirmiausia koreliuoja su ekonomika, darbo rinkos kaita. Tai ne tik atskirų mokymo įstaigų, bet ir visos šalies strateginis tikslas. Dėl to reikia peržiūrėti

ti ugdymo programas, jas papildyti nauju turiniu. Ateityje šaliai reikės naujos kokybės specialistų, darbininkų ir reikia jau dabar rūpintis jų rengimu – į tai ir imamas orientuoti profesinis rengimas. Nauji profesinio rengimo standartai derinami su naujomis, pažangiomis technologijomis. Taip pat itin svarbi nacionalinė kvalifikacijų sistema, jos standartizavimas. Galima teigti, jog šiuo metu Baltarusijoje vyksta profesinio rengimo įstaigų integracija į didelius centrus, kurie nebūtinai turi veikti tik valstybiniu lygmeniu, tad labai svarbi ir aktuali tarptautinė partnerystė. Taigi vyksta tiek atskirų sistemų dalių (programų, dokumentacijos), tiek ir visos profesinio rengimo sistemos naujinimas, tai vykstant išskirtinai daug dėmesio skiriama modulių mokymo sistemos kūrimui ir vystymui.

Apie modulinių profesinio rengimo programų kūrimą daugiausia savo bendrame pranešime kalbėjo Kauno paslaugų verslo darbuotojų profesinio rengimo centro direktorė dr. L. Anužienė ir VDU docentas dr. Vidmantas Tūtlys. Tai buvo puiki praktikos ir teorijos sintezė, nes kompetentingi pranešėjai dalinosi savo patirtimi, kuri tiesiogiai susijusi su profesinio rengimo perimamumu ir modulinio mokymo plėtra. Doc. dr. V. Tūtlys akcentavo idėją, jog modulio grindimas „smulkiais“ kompetencijomis neleidžia įgyti platesnio bendrojo ugdymo ir teori-

nio žinojimo, reikalingo studijoms. Tam, kad būtų užtikrinta galimybė studijuoti aukštosiose mokyklose, įgytas žinias būtina sisteminti. Todėl didžiausios profesinio rengimo įstaigos Lietuvoje vadovė dr. L. Anužienė džiaugėsi, jog turi galimybę nuolat šiais aktualiais klausimais konsultuoti Šv. Ignaco Lojolos kolegiją ir šis bendradarbiavimas leidžia kurti sistemą, kurioje yra pakankamai vietos žinioms – t. y. modulinio ugdymo programos kuriamos tikslingai, siejant jas su kvalifikacijų ir mokymosi rezultatų sisteminiu. Direktorė pabrėžė, kad atsakomybė už mokinius ir mokytojus yra vienas iš prioritetų, nes kiekybė neužtikrina kokybės, o pastaroji yra labai svarbi, rengiant kvalifikuotus, kompetentingus specialistus, galinčius veikti darbo rinkoje.

Švietimo ir mokslo ministerijos atstovė Birutė Miškinienė pritarė, jog profesinio rengimo institucijų ir verslo organizacijų bendradarbiavimas šiandien yra būtina efektyvaus funkcionavimo sąlyga. Tačiau, pasak specialistės, egzistuoja įvairių sėkmingam bendradarbiavimui kelių užkertačių trukdžių. Apibendrinama išgirstas mintis, B. Miškinienė ragino diskutuoti apie bendradarbiavimą kaip apie tam tikrą vertybę ir apie tai, kaip ją galima skatinti.

Antrą konferencijos dieną dalyviai į darbus kibo su pavydėtina energija – atskirose sekcijose klausėsi pranešimų, diskutavo. Čia taip pat buvo galima įžvelgti tam tikrą prasme holistinį požiūrį į keliamus klausimus, nes temos buvo nuo filosofinių iki meno srities ar sociokultūrinių kompetencijų. Diskusijų dalyviai nemažai diskutavo apie ateities perspektyvas ir strategijas, kurios užtikrintų efektyvų, kokybišką profesinį ugdymą. Daug naudos davė tai, jog į diskusijas įsitraukė ne tik šią sritį nagrinėjantys mokslininkai, bet ir Šv. Ignaco Lojolos kolegijos studentai, dėstytojai, Kauno paslaugų verslo darbuotojų profesinio rengimo centro mokiniai ir jų mokytojai.

Konferencijos pirmininkas kolegijos direktorius dr. A. Anužis padėkojo visiems už nuoširdų darbą ir pagalbą organizuojant šią konferenciją bei išsakė viltį, kad ši konferencija pasitarnaus švietimo sistemos tobulėjimui ne tik Lietuvos, bet ir tarptautiniu lygmeniu.

**VšĮ Šv. Ignaco Lojolos kolegijos ir
VšĮ Kauno paslaugų verslo darbuotojų
profesinio rengimo centro informacija**

Užs. 379

■ Konferencijos dalyvius sveikina Šv. Ignaco Lojolos kolegijos direktorius dr. Aivaras Anužis.

Batakiškių dėmesio užteko ir Europai, ir Maironiui

Prabėgus vos mėnesiui po svečių iš Vokietijos, Ispanijos, Italijos, Estijos, Turkijos, Lenkijos, Rumunijos priėmimo savo mokykloje, Tauragės r. Batakių vidurinės mokyklos komanda – 4 mokiniai ir 4 mokytojai – lankėsi Estijos sostinėje Taline, kur įvyko penktasis daugiašalės *Comenius* partnerystės projekto „Vaivorykštė virš Europos: kultūra, švietimas, tradicijos, menas ir istorija“ partnerių susitikimas. Batakiškiai lankėsi Talino Mustamės humanitarinėje gimnazijoje, visų šalių komandos viena kitai pristatė savo paruoštą medžiagą apie žymiausius savo kraštų kompozitorius ir dainininkus. „Susipažinome ir su Talinu, – pasakoja „Dialogui“ Batakių mokyklos direktoriaus pavaduotoja ugdymui **Vida Kasputienė**. – Lankėmės Kumu meno muziejuje, kuriame eksponuojami Estijos klasikų bei šiuolaikinio meno atstovų darbai, analogo neturiniame „Lennusadam“ vandens lėktuvų muziejuje – jame sukurta ekspozicija, kuri racionalumu, išmone, atraktyvumu, informacijos gausa bei jos pateikimo įvairove pribloškia pačia geriausia šio žodžio reikšme. Pagrindinis šio muziejaus eksponatas ir visos ekspozicijos ašis – povandeninis laivas „Lembit“, pastatytas Anglijoje 1935 m. Lankėmės ir renovuotame Talino televizijos bokšte, kuriame orientuojamasi į naujausias technologijas ir vaikų pomėgius: įrengti stebėjimo ekranai realiu laiku su automatišku informacijos pateikimu apie stebimą teritoriją, elektroniniai orientaciniai bei edukaciniai žaidimai vaikams, 3D filmų salė, nano technologijos stiklas apžvalgos aikštelės grindyse, leidžiantis pasijusti ore. 170 metrų aukštyje jaučiamės kaip svečiuose pas ateivius.

Žaisdami orientacinį žaidimą susipažinome su nepakartojamo grožio Talino senamiesčiu.

Ketvirtąją ir penktąją išvykos dienas dirbome Talino Mustamės humanitarinėje gimnazijoje. Čia susipažinome su Estijos švietimo sistema, stebėjome pamokas, diskutavome apie rasizmą, pasakojome vieni kitiems apie savo šalies tradicines rudens šventes, mokėmės estų liaudies šokio *Kaerajaan*, dainavome karaokę ir t. t. Buvo įdomu susipažinti su popamoki-

■ Tauragės r. Batakių vidurinės mokyklos komanda Taline

ne estų mokinių veikla bei patiems išbandyti vėlimo meną bei marškinėlių dekoravimo techniką.

Batakiškių dėmesio užteko ir Maironiui. Pasakoja dvyliktoji **Jūratė Jackytė**: „Maironio savaitė Batakių vidurinėje prasidėjo konkurso, kas išmoks daugiausia poeto eilėraščių ir gražiausiai juos padeklamuos, paskelbimu. Entuziastų netrūko – buvo suinteresuoti ir mokytojai, ir mokiniai. Laukiamiausia minėjimo dalis buvo 150-ųjų Maironio metinių šventė – ne-tradicinė lietuvių kalbos pamoka apie žymųjį poetą romantišką. Pamokos metu dainavome Maironio poeziją, deklamavome eiles, atsakinėjome į viktorinos klausimus, suvaidinome K.Ostrausko pjesę „Jūratė ir Kastytis“...“

Jaunieji šauliai lankėsi inžineriniame batalione

Birštono gimnazijos jaunieji šauliai (būrelio vadovė Nijolė Juozaitienė), karo kapeliono T.Karklio pakviesti, lankėsi Juozo Vitkaus inžineriniame batalione Kaune. Kapitonas T.Utkas papasakojo moksleiviams apie virvių mazgus bei galingą karinę techniką, supažindino su ginklais. „Teko rankose visiems palaikyti ir pistoletą, ir... kulkosvaidį, – pasakoja jaunoji šaulė **Laura Gajauskaitė**. – Įdomių dalykelių mums papasakojo ir profesionalai išminuotojai. O smagiausia buvo patiems tapti nors porai valandų kariais: mokėmės žygiuoti koja kojon, vykdyti komandas. O kokie skanūs buvo mūsų pačių atsivežti sumuštiniai su kareiviška arbata! Apsilankėme ir Juozo Vitkaus memorialiniame muziejuje.“

■ Birštono gimnazijos jaunieji šauliai lankėsi Juozo Vitkaus inžineriniame batalione Kaune.

Pirkdamas – mažtau, rūšiuodamas – taupau!

Panevėžio gamtos mokykla, jau ne vienus metus vyk-danti projektą „Mokausi sveikai gyventi“, kasmet pamini Europos sveiko maisto dieną (lapkričio 8 d.). Į praktinę gamtosauginę veiklą visą mokyklos ir vietos bendruomenę įtraukia tarptautinė Gamtosauginių mokyklų programa (mokykla trečius metus iš eilės gavo Žaliosios vėliavos apdovanojimą ir tarptautinį Gamtosauginių mokyklų sertifikatą), o šiemet lapkričio 7-oji pirmą kartą paskelbta tarptautine Gamtosauginių mokyklų programos veiklos diena (*World Day of Action*). Taigi abi progos išradinai sujungtos šauniame mokykloje organizuotame renginyje „Kasdieniai pirkiniai: pirkdamas – mažtau, rūšiuodamas – taupau!“

Nemažai šurmulio sukėlė smagios užduotys, kurias atlikdami mokiniai mokėsi racionaliai apsipirkinėti maisto prekių parduotuvėse, tiksliai rinkti maistą išvykoms, pietų stalui, gimtadienio šventei. Renginio metu mokyklos direktoriaus pavaduotoja ugdymui V.Kuzmienė supažindino mokinius su maisto pasirinkimo piramide, sveikos mitybos principais. Dirbdami grupėse mokiniai diskutavo apie tinkamą ir netinkamą maistą, dalijosi asmenine patirtimi, ruošė pristatymus (jiems panaudojo įvairių prekybos centrų maisto produktų reklamų lankstinukus), aiškinosi, kurie produktai yra sveiki, o kurių vertėtų vengti. Taip mokiniai pagilino žinias apie sveiką mitybą, sveikus ir ekologiškus maisto produktus, jų įtaką žmonių sveikatai ir savijautai.

Vaikai pripažino, kad pirkdami maisto produktus retai pagalvoja apie jų pakuotes. Taigi dar viena aktuali tema pokalbiui – atliekų rūšiavimas, taupymas bei jų svarba aplinkai. Gamtos mokyklos metodininkė V.Briedienė vaizdžiai supažindino vaikus su ženklais, kurie yra nurodomi ant maisto pakuočių. O kiek buvo šurmulio, klausimų apie prekių ženklavinimą, diskusijų atliekant praktinę užduotį! Mokiniams buvo išdalintos įvairios maisto pakuotės, jie turėjo atpažinti ženklus ir paaiškinti jų reikšmę, o vėliau ir nurodyti, į kurį konteinerį šią pakuotę reikėtų mesti.

Renginio pabaigoje visi dalyviai buvo apdovanoti prizais, bet vaikai sakė, kad didžiausia dovana – įgytos žinios ir smagus pasibuvimas prie draugystės laužo. Laimei, šį kartą ruduo nudžiugino saulės šypsniu ir galėjome visi susirinkti prie laužo, kur laukė karšta žolelių arbata ir dūmais kvepiančios keptos bulvės.

Viliamės, kad, turėdami pakankamai žinių ir įsitraukdami į įdomias, motyvuojančias veiklas, vaikai lavins atliekų rūšiavimo, sveiką mitybą bei fiziniu aktyvumu pagrįstos gyvensenos įgūdžius, kad augs atsakingais piliečiais.

Dovilė ŠABLINSKIENĖ

PROJEKTAI. „Aukštosios kultūros impulsai mokykloms“

Kaip paleisti dūmus rankiniu būdu?

Šiaulių r. Drąsūčių mokykla aktyviai išnau-doja aukštosios kultūros impulsus. Šios ugdymo įstaigos direktorės pavaduotoja ugdymui **Liuda Bakanauskienė** praneša, kad mokykloje jau lankėsi architektas Audronis Katilius, rašytoja Gintarė Adomaitytė, Lietuvos tautodailininkų sąjungos Šiaulių bendrijos pirmininkė Laima Kelmelienė. A.Katilius vedė pamoką tema „LDK valdovų rūmų Vilniaus Žemutinėje pilyje atkūrimas“. G.Adomaitytė pasakojo apie pasakas ir jų kūrėjus, rodė ekrane ne knygų viršelius, o pačias knygas. Tautodailininkė L.Kelmelienė supažindino mokinius su įvairių

rūšių keraminių ir tautodailės dirbinių pavyzdžiais (medžio raižiniai, skulptūros, tautinių rūbų atskiros detalės, juostų pynimo ir audimo, lino gaminiai, verbos).

Drąsutiškė moksleivė **Donata Daudaravičiūtė** „Dialogui“ parašė apie dar vieną šios mokyklos ugdytinių patirtą aukštosios kultūros impulsą – susitikimą su Šiaulių dramos teatro aktoriumi Juozu Bindoku. Mokiniams J.Bindokas labiausiai žinomas kaip kunigo personažą seriale „Naisių vasara“ įkūnijęs aktorius. „Buvome teatre apstulbę nuo įvairiausių kostiumų, pamatėme tai, ko negali pamatyti eilinis žmogus. J.Bindokas parodė grimo kambarį, siuvinimo cechą, didžiąją ir mažąją scenas, vietas, kur laikomos dekoracijos ir baldai spektakliams. Aktorius mus supažindino su vaizdo ir garso specialistais. Vaizdo operatorius mus nuvedė ant tilto, kuris yra virš scenos, ir mokė, kaip rankiniu būdu paleisti dūmus. Garso operatorius liepė visiems atsistėti ir parodė, kaip per spektaklius vaizduojamas griaustinis, uždegamas laužas, padaroma diskoteka“, – išpūdziais dalijasi moksleivė.

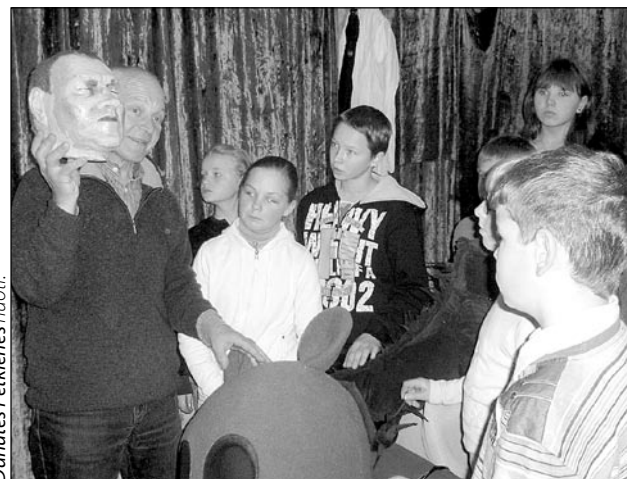

■ Tautodailininkas Valentinas Jezerskas paaiškino nuo seno lietuvių meno dirbiniams dažniausiai naudojamų spalvų reikšmę ir prasmę, papasakojo apie tikruosius tautinių rūbų papuošalus.

Kas išpopuliarino gintarinius karolius?

Šiaulių Stasio Šalkauskio gimnazijos mokiniai, kurie domisi menais, dalyvavo ne-tradicinėje dailės pamokoje, kurią vedė tautodailininkas, Tautodailininkų sąjungos Kauno bendrijos vadovas Valentinas Jezerskas. Pasak „Dialogui“ parašiusios Neformaliojo švietimo ir pagalbos skyriaus vedėjos **Irenos Kiltanavičienės**, svečias labai įtaigiai papasakojo apie senuosius lietuvių amatus: paaiškino nuo seno lietuvių meno dirbiniams dažniausiai naudojamų spalvų reikšmę ir prasmę, papasakojo apie tikruosius tautinių rūbų papuošalus – juostas bei vėrinus

ant kaklo. Ne vieną nustebino, kad gintariniais karoliais prie tautinių rūbų nebuvo puošiamasi. Lietuvaitės prie tautinių rūbų derindavo žalvarinius papuošalus, o gintarinius karolius kartu su tautiniais rūbais išpopuliarino prezidento A.Smetonos žmona. Gimnazistai sužinojo, kad V.Jezerskas savo kūrybinę tautodailininko veiklą pradėjo kaip keramikas, tačiau šiuo metu labai susidomėjo senovinių skrynių restauravimu ir gamyba, todėl plačiau papasakojo apie skrynių panaudojimo galimybes, jų puošybos spalvinius sprendimus bei ornamentiką.

■ Aktorius Juozas Bindokas pasakoja mokiniams apie dekoracijas.

Po tolerancijos skėčiu

Lapkričio 16-ąją per 600 Lietuvos mokyklų ir kitų švietimo institucijų minėjo Tarptautinę tolerancijos dieną. Tarptautinė komisija nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti šiemet pasiūlė įstaigoms organizuoti pilietinę akciją „Tolerancijos skėtis“.

Primename, kad Tarptautinę tolerancijos dieną UNESCO paskelbė 1995 m. Lietuvoje šios dienos minėjimą minėta komisija inicijuoja nuo 2003-ųjų.

Mokyklų atstovai pasakoja...

● „Priglauskime vieni kitus po tolerancijos skėčiu“, – tokiu šūkiu Tolerancijos dieną vadovavosi **Šiaulių Simono Daukanto gimnazijos** bendruomenė. Moksleiviai piešė „Skėčių“ plakatus tolerancijos tema, dekoravo tikrus skėčius. Parengtos moksleivių sukurtų tolerancijos skėčių ekspozicijos, kabinetų duris moksleiviai papuošė mažais popieriniais skėtukais. „Džiugu, kad moksleiviai neapsiribojo pasiūlyta tema. Moksleivės ilgųjų pertraukų metu visus kvietė pasivašinti tolerancijos kokteiliais. Ši idėja sulaukė didelio palaikymo – merginos vos spėjo kokteilius plakti. Mokiniai draugiškai susirinko su skėčiais, dar kartą priminė, jog iš esmės tolerancija – tai leidimas žmogui būti savimi“, – dalijasi Vaida Tverijonienė ir Laima Tiepelienė.

● „Skėtis – tai daiktas, savo forma panašus į T raidę. Skėtis simbolizuoja saugumą, užuovėją. Po skėčiu gali pasislėpti keli žmonės ir net visa grupė. Būdami po vienu skėčiu, net ir labai skirtingi žmonės jaučiasi gerai ir saugiai“, – rašo Reda Valančienė. **Prienų r. Balbieriškio pagrindinės mokyklos** bendruomenė tolerancijos skėčius gamino visą savaitę. Mokinių išradingumas ir kūrybiškumas, pasak informacijos autorės, prano visus lūkesčius. Spalvingi, pagaminti iš įvairių medžiagų, apklijuoti nuotraukomis, tolerancijos simboliais ir šūkais skėčiai lapkričio 16-osios rytą papuošė mokyklos aktų salę. Savo parengtuose prisistatymuose mokiniai kalbėjo apie tai, kad visas mus supantis pasaulis yra įvairus, pilnas spalvų ir veiklos. Kiekvienas iš mūsų pasaulį suvokia savaip. Kad vieni kitus suprastume ir priimtume, turime būti tolerantiški.

● Bendradarbiaujančios **Šiaulių „Juventos“ progimnazija** ir **Juliaus Janonio gimnazija** nusprendė šiemet Tolerancijos dieną paminėti kartu. Grupelė janonietčių su papuoštais raudonais skėčiais pasitiko rytė į „Juventos“ progimnaziją ateinančius mokinius, linksmiai juos sveikino. Vėliau gimnazistai aplankė „Juventos“ pirmokus. Vaikai bendrai aiškinosi tolerancijos sąvokos esmę, žaidė aktyviuosius žaidimus. Kiekvienam pirmokėliui gimnazistai padovanojo po „švelniuką“, padedantį pozityviai bendrauti, lengvai užmegzti pokalbį ir skatinantį kitiems tarti gerus žodžius. Juventiečiai janonietčiams skolingi neliko. 50 pirmokų, pasipuošusių išradingai papuoštais skėčiais, lyg grybai po lietaus „išdygo“ prie gimnazijos laiptų. Kiekvienas janonietis, įeinantis pro duris, iš apversto skėčio galėjo paimti po „lašelį“ – nedidelį palinkėjimą. Pakiliai prasidėjusi diena draugaujančiose mokyklose buvo pažymėta ir kitomis prasmingomis veiklomis: integruotomis tolerancijos pamokomis, komandinių žaidimų pertraukomis, apklausų apie toleranciją aptarimu, bendra tris dienas J.Janonio gimnazijoje vyksiančia „Sniego gniūžtės“ prevencijos stovykla, – praneša „Dialogui“ L.Martusevičienė (J.Janonio gimn.) ir J.Ančėrevičiūtė („Juventos“ progimn.).

● **Jonavos r. Bukonių pagrindinės mokyklos** mokiniai su klasių vadovėmis bei dalykų mokytojais diskutavo apie toleranciją šiandieniam gyvenimui, gamino spalvotus lietaus lašelius, ant jų užrašydami žodžius, susijusius su tolerancija, pagarba, bendravimu. Atskirais lašeliais bei jų kompozicijomis buvo papuošti tolerancijos skėčiai. Tolerancijos dieną mokyklos bendruomenė sustojo po papuoštais skėčiais prie mokyklos esančio „Lietuvos žemėlapiu“, – dalijasi direktorės pavaduotoja ugdymui Dalia Autukienė.

● **Kupiškio r. Alizavos pagrindinės mokyklos** bendruomenė Tolerancijos dienos minėjimą integravo į įvairialypiškumo savaitę (apie ją plačiau – prie informacijos apie Šiaurės šalių bibliotekų savaitę). Kiekvienoje klasėje vyko valandėlės, kuriose auklėtojos su ugdytiniais diskutavo apie toleranciją, jos svarbą gyvenime. Vieni apsiribojo diskusijomis, kiti dar žaidė ir linksmus žaidimus. Septintokai netgi priėmė savo klasės paktą. Mokiniai išsiaiškino, kokio elgesio reikalauja lygybė, pakantumas ir visuomeninė atsakomybė. Kiekviena klasė pagamino po vieną ar kelis tolerancijos skėčius, po kuriais sustojo ilgosios pertraukos metu nusifotografavo. Apie tai „Dialogui“ parašė mokyklos bibliotekininkė Danutė Miknevičienė.

● **Molėtų gimnazijoje** mokinių taryba visiems – gimnazistams, mokytojams, mokyklos darbuotojams – dovanojo po mažytį delniuką su užrašu „Aš tolerantiškas. Būk ir Tu“. Gimnazijos fojė televizorius transliavo mokinių sukurtą sveikinimą. Per ilgąją pertrauką visų klasių atstovai su tolerancijos skėčiais susirinko prie mokytojų kambario ir dalyvavo fotosesijoje. Vėliau skėčiai su pačių gimnazistų, jaunųjų draugų – pradinukų, žymių Lietuvos ir pasaulio žmonių mintimis papuošė kla-

■ Šilutės lopšelio-darželio „Žvaigždutė“ bendruomenė Tolerancijos dieną pasitiko prevencine savaitė „Draugystės skėtis“.

sių auklėtojų kabinetų, koridorius ir kitas gimnazijos erdves. Vieną tolerancijos skėčių mokiniai padovanojo Molėtų rajono savivaldybės darbuotojams. Tai Jolantos Liubeckaitės informacija.

● **Šilutės lopšelio-darželio „Žvaigždutė“** bendruomenė Tolerancijos dieną pasitiko prevencine savaitė „Draugystės skėtis“. Socialinė pedagogė Rasa Stasytėnė (šios informacijos autorė) pasakojo vaikams apie darnų sugyvenimą ir ko derėtų vengti, norint gyventi draugiškai, neskaudinti vieniems kitų. Kiekvieną savaitės dieną vaikų laukė įvairios pramogos, siurprizai, užduotys, pvz., nupiešti kuo daugiau draugų po skėčiu ir pan. Į veiklą įtraukti ir tėveliai – namuose ant skėčio trafareto turėjo parašyti, kaip jie supranta draugystę, toleranciją. „Kartu dainavome karaokę, žiūrėjome ir aptarėme filmuką baimės ir draugystės tema „Ančiukas, kuris nemokėjo žaisti futbolo“, surengėme nuotaikingas sportines estafetes „Nugali draugystė“. Priešmokyklinės grupės vaikučiai ir auklėtoja parodė spektakliuką „Pirštinė“, – dalijasi pedagogė.

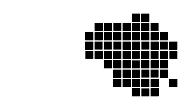
● **Šiaulių r. Kužių vidurinėje** akciją organizavo Tolerancijos ugdymo centro nariai (vadovė E.Lingaitė). Puošti bei gaminti tolerancijos skėčiai ir jai puošta mokykla, kalbėtasi apie toleranciją. Minėjimą vainikavo mokyklos Tolerancijos himno reprezentacija: žodžius himnui parašė lietuvių kalbos mokytoja T.Hokienė, muziką kūrė muzikos mokytoja R.Vaivadienė, himną atliko 4–12 klasių mokinių ansamblis. Be kita ko, tą patį neeilinį penktadienį kužiškiai rinko kandidatą į Mokinių parlamentą. „Moksleiviai turėjo puikią galimybę iš arti pamatyti, kaip vyksta rinkimai, – pasakoja „Dialogui“ A.Lukauskaitė. – Visą savaitę mokykloje vyravo rinkiminė nuotaika: kandidatės V.Kaupaitytė bei K.Vrubliauskaitė surengė debatus, kuriuose atskleidė savo tikslus ir atsakė į rinkėjų klausimus, buvo pristatomos rinkimų programos. Penktadienį per kiekvieną pertrauką vyko rinkimai...“

● Apie Tarptautinės tolerancijos dienos paminėjimą savo mokykloje „Dialogui“ parašė ir **Šiaulių „Romuvos“** bei **Vinco Kudirkos progimnazijų** atstovai.

■ Molėtų gimnazijos bendruomenė po tolerancijos skėčiais

Sveiki atvykę į „Inovacijų namus“

MOKSLAS • EKONOMIKA • SANGLAUDA

EUROPOS SĄJUNGA
EUROPOS SOCIALINIS FONDAS

Kuriamė Lietuvos ateitį

Lietuvos inovatyvių profesinio rengimo įstaigų asociacijos (LIPRIA) prezidentė Nijolė Deksnienė lapkričio 6 dienos rytą džiugiai pasveikino visus atvykusius, anot jos, tikrus inovacijų namus. Į VšĮ Kauno paslaugų verslo darbuotojų profesinio rengimo centrą (toliau – Centras) suguzėjo gausus būrys svečių iš Aukštadvario žemės ūkio mokyklos, Biržų technologijų ir verslo mokymo centro, VšĮ Elektrėnų profesinio mokymo centro ir kitų švietimo įstaigų. Vyko baigiamoji ESF projekto „Netradicinio ugdymo modelis PATIRTIES PANAUDA MOKINIŲ ŽINIOMS IR GEBĖJIMAMS ĮTVIRTINTI“, Nr. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-014, konferencija „NETRADICINIS UGDYMAS – UGDYMO KOKYBĖS LINK“.

Po įžanginių prof. habil. dr. Vincento Dienio (Profesinio rengimo metodikos centras) ir švietimo ir mokslo ministerijos atstovų sveikinimų Centro direktorė dr. Laimutė Anušienė pristatė pranešimą tema „Ugdymo programos turinio individualizavimas pritaikant besimokančiųjų poreikiams“. Pranešėja prisiminė garbaus atminimo profesorių Rimantą Laužacką, kuris Centrą vadino „metodologine laboratorija“. Centro direktorė neleidžia suabejoti minėtų epitetų tikslumu ir savo pranešime akcentavo inovacijas, kurios, anot jos, tiek praktiniame, tiek teoriniame lygmenyje privalo tarnauti visam ugdymo procesui. Anot dr. L. Anušienės, dera siekti su efektyvinti darbo našumą, neapkraunant mokytojų, stengiantis, kad jų darbas būtų nuoširdus ir tinkamai įvertintas.

Igyvendinant ESF projektą „Netradicinio ugdymo modelis PATIRTIES PANAUDA MOKINIŲ ŽINIOMS IR GEBĖJIMAMS ĮTVIRTINTI“ buvo organizuojami įvairūs seminarai, juose ugdymo programos turinys buvo patikrintas kitoje aplinkoje, dalyvaujant įvairių mokyklų mokiniais ir mokytojams. Seminarų dalyvių sukurtoose projektiniuose darbuose buvo išryškinta bendrojo ugdymo dalykų, profesinių žinių ir vertybinių nuostatų naudojimas profesiniam tobulėjimui. Kiekvienas mokymas ir mokytojas, dirbdamas grupėje, prisiėmė atsakomybę už savo atliktą darbą. Projekto dalyviams buvo suteikta puiki galimybė įgytas žinias pritaikyti, dirbiantis mažą grupę patirti bendrystės jausmą, pasidžiaugti tuo, jog pavyksta susitarti ir vykdyti susitarimus, drauge prisiimant ir atsakomybę, ugdyti poreikį tyrinėti aplinką bei lavinti kūrybiškumą.

Dr. Živilė Navikienė, kalbėdama apie netradicinio ugdymo

mo modelį bei patirties naudojimą mokinių žinioms ir gebėjimams įtvirtinti, džiaugėsi galimybe kartu su pagrindiniais partneriais – LIPRIA ir VšĮ Elektrėnų profesinio mokymo centru – Centre vykdyti šį bendrą ESF projektą „Netradicinio ugdymo modelis PATIRTIES PANAUDA MOKINIŲ ŽINIOMS IR GEBĖJIMAMS ĮTVIRTINTI“. Pagrindinis jo tikslas – efektyvinti netradicinį ugdymą bendrąjį lavinimą vykdančiose profesinėse mokyklose panaudojant mokinių ir mokytojų bei tėvų turimą patirtį, derinant ugdymo turinį su gyvenimo praktika, daugiau dėmesio skiriant tarpdalykiniams ryšiams. Projekto vadovė teigė, jog skatinimas mokytis drauge projekto metu tapo realybe ir patys mokiniai palankiai vertina tokias patirtis, kurios jiems yra naujos, bet kartu ir teikia realią naudą, galimybių plėsti ne tik savo, bet ir aplinkinių kompetencijas. Taigi galima nuoširdžiai pasidžiaugti, jog projekto tikslą pavyko įgyvendinti. VšĮ Elektrėnų profesinio mokymo centre besimokančios dvynekės Jolita ir Diana Šustavičiūtės prisipažįsta buvusios labai maloniai nustebintos seminarų užduočių. „Buvo gera ir įdomu jas atlikti. Norėtusi, kad netradicinių darbo metodų būtų taikoma daugiau mūsų kasdieniame mokymosi procese. Šilta ir labai draugiška atmosfera vyravo viso seminario metu. Į Elektrėnus grįšime su puikiais išpūdziais ir gera nuotaika!“ – dalijasi moksleivės.

Konferencijos metu Vytauto Didžiojo universiteto profesorė dr. Laima Sajienė kalbėjo apie modulinio profesinio mokymo projektavimo metodologiją. Labiausiai akcentavo modu-

linio profesinio mokymo etapus, ragino diskutuoti, kelti klausimus, kurie svarbūs bendros struktūros vystymuisi. Po pietų gausus konferencijos dalyvių būrys buvo paskirstytas į mažesnes grupes ir kartu su Centro skyrių vedėjais, vadovavusiais šių grupių darbui, siekė konstruktyvios diskusijos, susipažino su modulinio mokymo programų projektavimu.

Taigi, ši konferencija buvo ESF projekto „Netradicinio ugdymo modelis PATIRTIES PANAUDA MOKINIŲ ŽINIOMS IR GEBĖJIMAMS ĮTVIRTINTI“, Nr. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-014, baigiamasis akordas. Projektas įgyvendinamas pagal 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 2 prioriteto „Mokymasis visą gyvenimą“ priemonę „Kalbų mokymo, verslumo ugdymo ir inovatyvių švietimo metodų kūrimas ir diegimas“. Projektą administruoja Europos socialinis fondas. Konferencija buvo ne tik diskusija, kurios metu mėginta išgryninti, užtvirtinti pamatinius aspektus, būtinus tolesniam sėkmingam darbui tiek tradicinio, tiek netradicinio profesinio ugdymo srityje, bet ir reali galimybė praktiškai padirbėti kuriant ugdymo programos turinį. VšĮ Kauno paslaugų verslo darbuotojų profesinio rengimo centras ir toliau stengiasi kryptingai dirbti profesinio mokymo tobulinimo srityje ir džiaugiasi, jog kartu su partneriais turi galimybę siekti teorijos ir praktikos darnos šiame procese.

VšĮ Kauno paslaugų verslo darbuotojų
profesinio rengimo centro informacija

Užs. 378

ATMINIMAS – NE VEŽIMAS

J. Jacekas Komaras: „Aš – regionistas“

▷ Atkelta iš 8 p.

Protestų nebuvo?

Ne, tai buvo neįmanoma. Juk visur ir taip buvo pilna kariuomenės. Su tais, kas mėgintų pasipriešinti, būtų susidorota iš karto. Be to, nebuvo ir kam priešintis – kaip minėjau, opozicionierių buvo vos keletas. Tiesa, atsirado saujelė drąsuolių, išdrįsusių rašyti ant sienų lozungus. Beje, tie žmonės šiandien ir valdo miestelį.

Su rimta antikomunistine opozicija labiau susidūriau jau universitete, praėjus porai metų po karo padėties atšaukimo. SSRS jau valdė M. Gorbachiovas, bet Lenkijoje „Solidarumas“ vis dar buvo nelegalus. Krizė gilėjo, nes W. Jaruzelskis nesugebėjo atkurti per karo padėtį sužlugdytos šalies ekonomikos. Taigi opozicija, nepaisant represijų, stiprėjo ir veikė beveik atvirai.

O kaip karo padėties įvedimą vertinate dabar?

W. Jaruzelskio sprendimą ir šiandien sunku vertinti. Viena vertus, jis nuramino radikalizmo bangą. „Solidarume“ tuomet buvo žmonių, norėjusių bet kokia kaina, kad ir jėga, atimti iš ko-

munistų valdžią. O tam laikas dar nebuvo atėjęs. Demokratų įtaka opozicijoje silpnėjo, tad pilietinio karo grėsmė tapo visai reali.

Žinoma, bijota ir sovietų invazijos. Jie tam buvo pasiruošę, tačiau bijojo pasekmių. Buvo absoliučiai aišku, kad Prahos scenarijus, kuomet čekų armija nepasipriešino interventams, Lenkijoje neįmanomas. Dauguma mūsų dalinių tikrai būtų gynęsi, o jei į Lenkijos teritoriją būtų įvesta Rytų Vokietijos kariuomenė – kovoti eitų visa tauta. Įsivaizduokite, koks tai galėjo būti sprogimas! Suprantama, kad sovietai to bijojo. O dar jie nuogastavo, kad Lenkiją vienai ar kitaip parems JAV, o tai jau kėlė rimto konflikto ar net karo grėsmę.

Beje, kad ateis sovietai, buvo laukiama. Pamenu, visi mano kaimynai karininkai ar puskarininkai paskelbus kovinę parengtį iš karto buvo uždaryti daliniuose, sėdėjo ten nieko neveikdami ir nuo ryto iki vakaro gėrė degtinę. Niekas nežinojo, kas bus. Tiesa, niekas nemano, kad būtų įsakyta šaudyti į savo tėvynainius. Karininkai buvo įsitikinę, kad teks kovoti su rusais arba su Rytų vokiečiais.

Bet grįžkime prie dabarties. Lietuvoje gyvenate jau 18 metų, čia gimė ir užaugo Jūsų vaikai. Kuo jie save laiko – lietuviais ar lenkais?

Vyresnysis sako esąs pusiau lietuvis, pusiau lenkas. O jaunesniojo požiūris toks: „Koks man skirtumas, – aš Lietuvoje gyvenu.“

Tačiau jie lankė lietuvišką mokyklą?

Taip, bet tai buvo grynai pragmatiškas sprendimas be jokių poteksių. Tiesiog šioje mokykloje dirbo mano žmona, ir klausimas, kur mokysis vaikai, šeimoje net nebuvė svarstomas. Mano draugams lietuviams tai atrodo savaime suprantama. O štai lenkai arba iškalbingai tyli, arba klausia: kodėl neleidai vaikų į lenkų mokyklą?

O gal lenkiškos mokyklos tiesiog silpnės? Apie jų problemas šiandien vėl kalbama labai daug.

Lenkų švietimas Lietuvoje šiandien susiduria su panašiomis problemomis, kaip ir lietuvių švietimas Lenkijoje. Trūksta mokytojų, trūks-

ta vadovėlių. Tad daugelyje mokyklų mokiniai turi mokytis iš vadovėlių, išleistų lietuvių kalba. Anksčiau išleisti lenkiški vadovėliai jau seniai išparduoti, o nauji dar neišleisti. Manau, kad šią problemą be skausmo buvo galima išspręsti daug anksčiau. Kad ir taip, kaip ją išsprędė latviai. Dabar visi kažkodėl pamiršta, kad Latvijoje rusų mokykloms pereiti nuo šimtaprocentinio mokymo rusų kalba iki 60 proc. šia kalba dėstomų dalykų buvo duota net 10 metų. O štai Lietuvoje liepą priimamas sprendimas, o rugsėjį jau visi turi pereiti prie naujos sistemos. Manau, kad jei lietuviai būtų pasekę latvių pavyzdžiu ir palikę pereinamąjį laikotarpį, dėl švietimo pertvarkos nebūtų kilę jokių emocijų.

Jacekai, o kurią šalį Jūs pats laikote savo namais?

Namų galima turėti daug. Ypač šiandien. Už reklamos ir skelbimų turinį redakcija neatsako. Rankraščiai neregistruojami ir negražinami. Kopijuoti ar platinti savitiraštę publikuojamą medžiagą be redakcijos sutikimo draudžiama.

Laidžia UAB „Polilogas“.

REMIA

Media Support Foundation

Išleina ketvirtadieniais. Laikraštis leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. SL 093. 4 sp. l. Tir. 2021 egz. Spausdino UAB „Lietuvos ryto“ spaustuvė, Gedimino pr. 12a, LT-01103 Vilnius. ISSN 1392–1916

DIALOGAS

Vyriausioji redaktorė
Elena Tervidyte
Tel. 234 4328,
mobil. 8 ~ 699 38 150,
telena@takas.lt

www.dialogas.com

Redaktorė Lizeta Lozuraitytė: redaktore@dialogas.com; tel. 234 0482
Apžvalgininkas Vytautas Strazdas: apzvalgininkas@dialogas.com; tel. 234 6943
Korektorė Lina Paragytė: korektura@dialogas.com
Maketuotojas Arturas Gusevas: maketas@dialogas.com
Vyr. buhalterė Rasa Krilavičiūtė: buhalterija@dialogas.com
Administratorė Daiva Šilinskaitė: info@dialogas.com; tel./faksas 234 1571
Prenumerata: prenumerata@dialogas.com

Savitiraščio indeksas 0017.
Redakcija: Antakalnio g. 31, LT-10312 Vilnius. Faksas 234 1571
Įmonės kodas 221262680. Atsiskaitymoji sąskaita LT72 70440 6000118958
AB SEB bankas. Banko kodas 70440.

Maironio metams baigiantis

Šiaulių miesto savivaldybės viešosios bibliotekos Vaikų literatūros skyriuje įvyko (11 13) Maironio 150-ųjų gimimo metinių minėjimui skirta popietė „Maironio metams baigiantis...“ Joje lankėsi Lieporių pradinės mokyklos Jaunųjų žurnalistų būrelio vaikai su vadove Indre Strelkauskiene. Bibliotekos darbuotojos papasakojo mokiniams apie poetą, jo asmenines savybes, pomėgius, pristatė bibliotekoje saugomas Maironio knygas, paskaitė Maironio eilėraščių. Jaunieji žurnalistai buvo paprašyti nupiešti, ką pajuto klausydami šias eiles. Apie tai „Dialogui“ parašė bibliotekininė **Inga Bubulytė**.

PROJEKTAI

Platesnės socialinio tinklo panaudojimo galimybės

Šiaulių Simono Daukanto gimnazijos informacinių technologijų mokytojas Andrius Bukis – vienas iš dviejų lietuvių, kurie gilino tarpkultūrinio ugdymo kompetencijas PESTALOZZI programoje Strasbūre. Mokymai, pasak A.Bukio, buvo labai intensyviūs. Visą savaitę vyko paskaitos, diskusijos, pašnekesiai. Daug dėmesio buvo skiriama tarpusavio bendravimui, darbui grupėse. Dalyviai diskutavo apie tai, kokią įtaką žmogui daro socialiniai tinklai, kompiuteriai, kiek tai yra paplitę, nagrinėjo socialinių tinklų pritaikymo ugdant pilietiškumą, demokratiją galimybes.

Mokymai Strasbūre – pirmoji iš dviejų projekto dalių. Antra vyks pavasarį, bet, pasak A.Bukio, norėdami į ją patekti, projekto dalyviai turi atlikti namų darbus – įgyvendinti savo sugalvotą socialinių medijų panaudojimo pilietiškumui ugdyti projektą bei jį aprašyti.

Mokytojo A.Bukio projektas – „Facebooko naudojimas mokyklos valdyne“. Pagrindinė idėja – šiame socialiniame tinkle sukurti S.Daukanto gimnazijos paskyrą, kurioje gimnazijos bendruomenės nariai išsakytų nuomonės rūpimais klausimais, reaguotų į įvykius, teiktų pasiūlymus, tiesiogiai bendrautų ir bendradarbiautų su gimnazijos administracija, sulauktų atgalinio ryšio ir t. t. Projektą mokytojas tikisi įgyvendinti iki metų pabaigos. „Projekto vykdymas neapsiriboja vien skilties sukūrimu socialiniame tinkle Facebook. Didžiausias darbas – pokalbiai, diskusijos su mokiniais. Norisi, kad mokiniai suprastų, jog tokia sistema reikia naudotis sąmoningai ir atsakingai. Moksleiviai turi įsąmoninti, kad demokratija nėra vien veiksmų laisvė. Kartu tai didelė atsakomybė už savo veiksmus, mintis“, – sako mokytojas. A.Bukis tikisi, kad gimnazistai įvertins šią iniciatyvą, aktyviai dalyvaus gimnazijos gyvenime, išmoks reikšti savo mintis, idėjas. Suvoks, kad toks valdymo modelis, kurį bandoma įdiegti mokykloje, puikiai tiktų ir valstybės valdyne. Kad jie, kaip valstybės piliečiai, galėtų ir turėtų galimybę išreikšti savo pilietinę poziciją svarbesniais ir aktualesniais klausimais.

Informaciją parengė **Vaida TVERIJONIENĖ**

Raudėniškiai įsijungė į kūrybines partnerystes

Šiaulių r. Raudėnų mokykla įsijungė į respublikinį projektą „Kūrybingumo plėtra Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose pritaikant ir įdiegiant kūrybinių partnerystės modelį“. Jo metu mokytojai kartu su į mokyklą atvykstančiais kūrėjais ir projekte dalyvaujančiais 5–7 klasių mokiniais kurs ir įgyvendins unikalius kūrybiško mokymosi projektus. Mokykloje projektui vadovauja mokytoja metodinė Jovita Lubienė, jai padeda grupė mokytojų. Į mokyklą buvo atvykusi projekto kūrybinė agentė iš Šiaulių Ernesta Šimkienė. Ji susipažino su 5–7 klasių mokiniais, aiškino si jų lūkesčius ir norus, susijusius su būsimu projektu. Agentė bendravo su mokytojais, kartu planavo kūrybiško mokymosi modelį. Visi 5–7 klasių mokiniai pasirinko juos labiausiai dominančią veiklą, ją vykdyti padės paskirtas žmogus kūrėjas (dailininkas, režisierius, aktorius, mokslininkas ar pan.) – jis visą pusmetį padės vaikams įgyvendinti jų sumanymus. Apie tai „Dialogui“ pranešė mokyklos direktorė **Zita Bezarienė**.

■ **Septintokai kuria projektą.**

Kauno „Varpo“ gimnazijoje – šešios užsienietės

Rugsėjo mėnesio viduryje į Kauno „Varpo“ gimnaziją pagal *Comenius* mainų programą atvyko šešios mokinės: trys iš tolimosios Ispanijos ir trys iš lietingosios Belgijos. Jos apsigyveno šeimose ir Lietuvoje praleis tris mėnesius. „Kaip ir kiekvienas eilinis Lietuvos mokinys, šios merginos kas rytą eina į mokyklą. Čia jos mokosi lietuvių kalbos bei integruotose su anglų k. kitų disciplinų pamokose: ekonomikos, matematikos, istorijos, biologijos, kitų, – pasakoja programos dalyvė **Anelė Kerpauskaitė**. – Mokiniai stengiasi padėti, kad užsienietės viską gerai suprastų ir kuo geriau įsilietų į mokyklos gyvenimą – juk mes visur ir visada įgyvendiname gimnazijos savitarpio pagalbos teikimo projektą „Aš šalia Tavęs“... Savaitgaliais prasideda šiek tiek kitoks gyvenimas. Merginos su priimančiomis šeimomis važiuoja aplankyti įdomių Lietuvos vietų arba tiesiog smagiai praleidžia laiką Kauno centre kartu su naujaisiais savo draugais. Tokioje kompanijoje, kur dominuoja užsienietės, leisti laiką labai smagu. Kartu galima pasijuokti iš šalies keistenybių, pasimokyti juokingų frazių ispaniškai ir olandiškai, pasidalyti įvairiomis patirtimis.“ Pasak informacijos autorės, programos dalyviai nekantrauja po Naujųjų metų vykti į Belgiją ir Ispaniją.

MOKYKLOSE

Darbėnų gimnazistai – aktyvūs muziejų lankytojai

„Prieš 200 metų Lietuvoje buvo atidarytas pirmasis viešasis muziejus – Dionizo Poškos baubliai. Šiai sukakčiai pažymėti 2012-ieji Lietuvoje paskelbti Muziejų metais. Lietuvoje yra 62 savivaldybių muziejai (2009 m.)“, – rašo „Dialogui“ Kretingos r. Darbėnų gimnazijos direktoriaus pavaduotoja ugdymui **Daiva Račkauskienė**. Pasak informacijos autorės, aktyvių tėvų pasiūlymu visa gimnazijos bendruomenė šiemet su entuziazmu lankė įvairius savo krašto muziejus: Kretingos žiemos sodą, muziejų, Dvaro parką, Vandens malūno ekspozicijas, Palangos gintaro muziejų, Botanikos sodą, Plokštinės raketinę bazę-Šaltojo karo muziejų, Platielių dvarą, Oginskių rūmus Plungėje, Viliaus Orvydo sodybą Kretingos rajone, Mosėdžio akmenų muziejų, Klaipėdos jūrų muziejų, Kalvystės muziejų Klaipėdoje, mini zoologijos sodą Klaipėdos rajone. Mokiniai taip pat dalyvavo įvairiose muziejų edukacinėse programose. Šiose kelionėse mokiniai ne tik ugdosi visuomenės istorinę ir kultūrinę savimonę, nacionalinį tapatumą ir pilietiškumą, gilina turimas žinias, bet ir turiningai bei kūrybiškai leidžia laisvalaikį.

KONFERENCIJOS

Mokėsi vadovauti ir mokytis bendradarbiaudami

Šiaulių „Romuvos“ progimnazijos Pagrindinio ugdymo skyriaus vedėja **Irena Akmenskienė** „Dialogui“ parašė apie Lietuvos mokyklų vadovų asociacijos, „Romuvos“ progimnazijos ir gimnazijos bei Šiaulių švietimo centro organizuotą respublikinę metodinę-praktinę konferenciją „Mokomės vadovauti ir mokytis bendradarbiaudami“. Į konferenciją atvyko daugiau kaip 70 dalyvių iš įvairių šalies mokyklų. KTU profesorius, sociologas G.Merkys konferencijoje kalbėjo apie tai, kas yra mokyklos bei ugdymo kokybė ir kaip jos reikėtų siekti, Šiaulių „Romuvos“ gimnazijos direktorius, Lietuvos mokyklų vadovų asociacijos (LMVA) prezidentas V.Giedraitis – apie artimiausius LMVA veiklos uždavinius. Direktoriai diskutavo apie ugdymo plano ir metinės veiklos programos dermę siekiant duomenimis grįstų rezultatų. Mokytojų darbo grupėse buvo išklausti 22 pranešimai apie informacinių technologijų ir kitų mokomųjų dalykų integravimą, apie mokinių kaupiamojo vertinimo ir gero elgesio skatinimo įrankį *ClassDojo*, apie motyvuojančios edukacinės aplinkos kūrimą ugdant mokinių kūrybiškumą ir t. t.

Informacijos autorė praneša, kad su konferencijos medžiaga galima susipažinti LMVA interneto svetainėje www.lmva.eu.

PAKLADINIMAS MIŠKE

(Pramoga 7–18 m. moksleiviams)
Trakų r., 29 Lt/asm.

www.vaiduokliai.lt, info@vaiduokliai.lt,
mob. +370 652 16 600

S.

ŠIAME „DIALOGO“ NUMERYJE MINIMOS 43 UGDYMO ĮSTAIGOS

„Aušros“ pagrindinė, Tauragė
„Juventos“ progimnazija, Šiauliai
„Romuvos“ gimnazija, Šiauliai
„Romuvos“ progimnazija, Šiauliai
„Varpo“ gimnazija, Kaunas
„Žemynos“ pagrindinė, Panevėžys
Adolfo Šapokos gimnazija, Utena
Alizavos pagrindinė, Kupiškio r.
Aukštadvario žemės ūkio, Trakų r. sav.
Balbieriškio pagrindinė, Prienų r.
Batakių vidurinė, Tauragės r.
Birštono gimnazija, Birštonas
Bukonių pagrindinė, Jonavos r.
Darbėnų gimnazija, Kretingos r.
Didždvario gimnazija, Šiauliai
Drąsūčių, Šiaulių r.
Gamtos, Panevėžys
Jaunimo, Kėdainiai
Jeruzalės vidurinė, Vilnius
Juliaus Janonio gimnazija, Šiauliai
Jurgio Pabrėžos gimnazija, Kretinga
Kuršėnų Pavenčių, Šiaulių r.
Kužių vidurinė, Šiaulių r.

Lieporių pradinė, Šiauliai
Lopšelis-darželis „Žvaigždutė“, Šilutė
Molėtų gimnazija, Molėtai
Nidos vidurinė, Neringa
Pajstrio Juozo Zikaro vidurinė, Panevėžio r.
Raudėnų mokykla, Šiaulių r.
Rokų vidurinė, Kaunas
Sauliaus Sondeckio menų, Šiauliai
Simono Daukanto gimnazija, Šiauliai
Stasio Šalkauskio gimnazija, Šiauliai
Šiaulių universiteto gimnazija, Šiauliai
Technologijų ir verslo mokymo centras, Biržai
Tytuvėnų gimnazija, Kelmės r.
Tuskulėnų vidurinė, Vilnius
Viekšnių gimnazija, Mažeikių r.
Vincos Kudirkos progimnazija, Šiauliai
VšĮ Elektrėnų profesinio mokymo centras, Elektrėnai
VšĮ Kauno paslaugų verslo darbuotojų profesinio rengimo centras, Kaunas
Žalgirių gimnazija, Tauragė
Žėručio pradinė, Vilnius

MOKYTOJODARBAS.LT

PEDAGOGŲ DARBO SKELBIMAI IŠ VISOS LIETUVOS

KONKURSAI

Sunku mums būtų be vilties...

Šiaulių „Laiptų galerijoje“ lapkričio vakarą vyko festivalio „Literatūrinis žiemkelis“ vakaras „Rudens elegija“, skirtas Maironio 150-mečiui. Į konkurso „Esė apie Tėvynę“ laureatų kūrybos renginį mokiniai rinkosi iš visos Šiaulių apskrities. Komisija iš 50 darbų atrinko 15 geriausių, o vakaro metu 6 jaunieji autoriai iš Šiaulių, Kuršėnų, Vaiguvo, Joniškio, Žagarės, Radviliškio savo kūrybinius darbus pristatė meninio žodžio gerbėjams. Esė „Tautai apie tėvynę“ skaitė ir Šiaulių „Romuvos“ gimnazistė Eglė Gražytė (III klasės mokinė konsultavo lietuvių kalbos mokytoja G. Trinkaitė). „Susirinkusieji klausėsi įtaigių jaunų kūrėjų žodžių ir neslėpė džiaugsmo, kad dar yra prasmingų dalykų, kurie suteikia vilties. „Sunku mums būtų be vilties“, – rašė Maironis. Džiugu, kad šiuos žodžius suvokia ir tai savo kūrybinėmis galiomis deklaruoja jauni žmonės“, – rašo „Dialogui“ mokytoja Gitana Trinkaitė.

■ Esė konkurso „Esė apie Tėvynę“ nugalėtoja Šiaulių „Romuvos“ gimnazijos III klasės mokinė Eglė Gražytė ir jos lietuvių kalbos mokytoja Gitana Trinkaitė

Dešimt įsakymų naujam Seimui

Lapkričio 14 dieną, kai vyko paskutinis šios kadencijos parlamentarų posėdis, į Seimą buvo pakviesti respublikinio esė konkurso „Dešimt įsakymų naujam Seimui“ laureatai ir nominantai. „Dialogui“ apie tai parašiusi Tauragės Žalgirio gimnazijos lietuvių kalbos mokytoja Rita Marcinkienė pasidžiaugia, kad tarp penkių geriausiai įvertintų mokinių pateko ir minėtos mokyklos abiturientas Žygimantas Gričius. „Pasibaigus šventiniam posėdžiui, politikė Dalia Teišerskytė pakvietė jaunuolius, dalyvavusius jos inicijuotame konkurse, ir jų mokytojus į susitikimą. Seimo narė aptarė kiekvieno mokinio darbą, pacitavo jai labiausiai patikusias mintis ir pažadėjo pasiūlymus ir, aišku, kritiką perduoti naujai išrinktiems Seimo nariams“, – pasakoja pedagogė. Jos nuomone, rašinių konkursai, susitikimai su įdomiais ir garbingais žmonėmis visuomet skatins jaunimą tobulėti, siekti aukštų tikslų.

NAUJIENOS

Mokyklos jau dirba kitaip, – teigia ŠMM

Trijų Lietuvos mokyklų devintokai jau trečią mėnesį mokosi kitaip, – teigia Švietimo ir mokslo ministerija.

Spaudai išplatintame pranešime rašoma, kad, 4 dienas per savaitę pasimokę įprastose pamokose, penktadieniais matematikos, fizikos, chemijos ir kitų dalykų mokslus tęsia netoli mokyklų veikiančiose įstaigose: darželiuose, automobilių dirbtuvėse, lentpjūvėse, kompiuterių salonuose ir net „gaisrinėje“.

„Toks mokymosi būdas, kai įprastas pamokas pakeičia praktinis žinių taikymas, vadinamas produktyviuoju. Nuo šių mokslo metų pradžios jį gali išbandyti Kėdainių jaunimo, Kauno Rokų ir Panevėžio r. Pajstrio Juozo Zikaro vidurinių mokyklų mokiniai. Šios mokyklos laimėjo skelbtą atranką.

Dar šešios šalies mokyklos taiko kitus alternatyviojo ugdymo modelius: bendradarbiavimo su socialiniais partneriais ir komunikacijos. Bendradarbiavimo su socialiniais partneriais modelis – tai „vieno langelio“ principu paremta pagalbos vaikui sistema: psichologinių, sveikatos, elgesio ar socialinių problemų turinčiam vaikui padeda ne pavieniai specialistai, o jų komanda. Įgyvendinant komunikacinį modelį kuriama tokia mokinių ir mokytojų bendravimo ir bendradarbiavimo aplinka, kurioje atsižvelgiama net ir į paties mažiausio mokinuko nuomonę.“

Projektas „Alternatyvusis ugdymas“ (www.alternatyvusisugdymas.lt) finansuojamas Europos Sąjungos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos biudžeto lėšomis.

Prasidėjo Tarptautinė verslumo savaitė

Penkiose Lietuvos miestuose prasidėjo penktoji Tarptautinė verslumo savaitė. ISM Vadybos ir ekonomikos universiteto organizuojamas renginių ciklas skatins vidurinių mokyklų moksleivius, studentus, mokytojus bei verslininkus ieškoti perspektyvių komercinių idėjų, kurti bei įgyvendinti verslo planus. Šių metų verslumo savaitės renginiuose išskirtinis dėmesys bus skiriamas įmonių vadovams ir verslininkams.

„Tarptautinė verslumo savaitė jungia bene devyniasdešimties šalių piliečius ir verslininkus. Tai – puiki proga jauniems žmonėms pažinti pasaulinę verslo bendruomenę, o įmonių vadovams rasti bendraminčių bei partnerių, padėsiančių įgyvendinti verslo idėjas ne tik Lietuvoje, tačiau ir už

jos ribų“, – sakė ISM Vadybos ir ekonomikos universiteto rektorius dr. Nerijus Pačėsa.

Verslumo savaitės metu moksleiviai, studentai gilins žinias komunikacijos, vadybos, kūrybingumo srityse. Žiniomis su jaunaisiais verslininkais dalsis Lietuvos verslo atstovai: prodiuseriai, laidų vedėjai, finansininkai, įmonių savininkai ir direktoriai. Diskusijose, atvirose forumuose, kūrybinėse stovyklose pasitarieji ieškos ne tik perspektyvių verslo idėjų, tačiau ir galimų darbuotojų bei partnerių.

Tarptautinės verslumo savaitės renginiai vyks Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Panevėžyje. Renginių ciklą papildžiusios iniciatyvos „Kam to reikia?“ programos vyks visoje Lietuvoje.

„Dialogo“ inf.

Gerbiame mokytojai, direktoriai, darželių auklėtojai, dėstytojai,
„Dialogas“ – Jūsų profesinis laikraštis.
Kviečiame prenumeruoti ir siūlome 3 variantus –
rinkitės Jums patogiausią!

I.

Popierinė laikraščio versija

Užsiprenumeruoti galima:

- Interneto svetainėje www.dialogas.com. Raskite prenumeratos nuorodą, ją paspauskite, užpildykite pateiktą formą ir šią atsiųskite į redakciją.
- Visuose „Lietuvos pašto“ ir „Lietuvos ryto“ skyriuose – tradiciškai.

Prenumeratos kaina:

- » pusei metų (6 mėn.) – 95,94 Lt,
- » 3 mėn. – 47,97 Lt,
- » 1 mėn. – 15,99 Lt.

II.

Elektroninė laikraščio versija

Prenumeruoti galite adresu

<http://www.dialogas.com/pdf-prenumerata/>

- Elektroninės versijos prenumerata iki 50% pigesnė.
- Prie aktualiausios švietimo informacijos bei kitos „Dialogo“ medžiagos galėsite prieiti visada – bet kurioje pasaulio vietoje bet kuriuo paros metu, kur yra kompiuteris ir interneto ryšys.

Prenumeratos kaina:

- » pusei metų (6 mėn.) – 52,77 Lt,
- » 3 mėn. – 29,74 Lt,
- » 1 mėn. – 10,00 Lt.

III.

Tinklapis – dialogas.com

www.dialogas.com – nuomonių ringas

- Švietimo aktualijos
- Straipsnių fragmentai
- Internetinė apklausa
- Nuotraukos, nuorodos, komentarai, archyvai
- Kita naudinga informacija

Jei kiltų klausimų, paskambinkite į redakciją tel. (8 ~ 5) 234 1571 arba parašykite info@dialogas.com – ir gausite visą Jus dominančią informaciją.

www.dialogas.com –
įvairių nuomonių ringas